

Гардаріка. Таємниця забутого світу
Вероніка Р. Мосевич

Це була країна великих градів, столиця світанкового сонця – древня Гардаріка. Молодий князь Ярослав тут правив мудро та справедливо, вірячи в міць майбутнього своєї держави. І якнайліпше цьому мав сприяти майбутній політичний шлюб Ярослава із гордовитою скандинавською принцесою Інгігерд. Хто ж знав, що поступово політика обернеться на кохання? Цього не міг передбачити ніхто. Як і те, що принцеса вже була заручена. Тим часом Святополк, зведений брат Ярослава, готує кровопролитну змову. Чи об'єднає це колишніх ворогів, чи розірве пута дружби? Чи підточить це владу Ярослава і зробить його безпомічним, чи, навпаки, додасть йому сили до боротьби і спонукає до великих звершень? На далеких скандинавських берегах шалений вітер змін, що дме з Аркони, віщує Інгігерд любов та війну. А ще – нашіптує таємну правду про Володимирового сина. Правду, що переверне світ Ярослава. Чи похитне вона древні склепіння могутнього світу Гардаріки?..

Вероніка Мосевич

Гардаріка. Таємниця забутого світу

© Мосевич В. Р., 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2020

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2020

* * *

НІКОЛИ НЕ ВАРТО НІКОМУ НІЧОГО ПОЯСНЮВАТИ.

ТОЙ, ХТО НЕ ХОЧЕ СЛУХАТИ, НЕ ПОЧУЄ І НЕ ПОВІРИТЬ.

А ТОЙ, ХТО ВІРИТЬ І РОЗУМІЄ, НЕ ПОТРЕБУЄ ПОЯСНЕНЬ.

ОМАР ХАЙЯМ

Частина 1. Таємнича незнайомка

Розділ 1. Перед очима смерті

Він побачив, ні, швидше відчув, що на нього дивиться пара зловісних очей. Зупинився, зачепив, не міг поворухнутися. Ноги приросли до землі, думка шалено працювала. Піт виступив росою на чолі, та він не міг його змахнути. Стівав тоненькою цівочкою по брові, по щоці, застилав очі, лоскотав крильця носа, пробирався аж до язика – відчутний був солоний присмак.

«Що робити, що я повинен зараз...? Ні, тільки не це, не безглузда смерть! Мені ще стільки всього потрібно здійснити!»

Думки проносились у голові, мов блискавиці. І раптом зрозумів, як хочеться жити. Права рука майже непомітно лягла на рукоять меча.

«Тільки без різких рухів! Тільки б не промахнутись!» – промайнуло десь далеко в підсвідомості. Затамував подих...

Довжелезна барвисто-глянцева повзуча смерть наближалась до нього, піднявши вгору приплюснуту голову і лякаючи роздвоєним язиком. Це було чудовисько, якого він до сьогодні ще ніколи не бачив. Коли мореплавці йому розповідали про те, що таке існує і водиться в тутешніх землях, він не йняв віри. Не міг собі уявити. Думав, що це все вигадки оповідачів. І ось тепер сам зіткнувся з таким монстром.

Схвильовано шумів вітер у верховіттях зелених пишних крон, перекликаючись із шумом ріки і співом птахів, які, наче відчувши небезпеку, почали затихати. Білка, що хвилину тому перебігла через галявину, метнулася на дерево і тепер зверху спостерігала за високим хлопцем, одягненим доволі просто, хіба що в незвичних черевиках. Вони здавалися занадто дорогими порівняно з коричневими штанами і сірою шкіряною накидкою. Голова поголена, лиш русавий чуб, зв'язаний у хвіст, звисав по ліву сторону обличчя,

прикриваючи собою вухо, в якому виблискувало золоте кільце. Гарно окреслені сірі очі пильно спостерігали за рухом зміюки: її тіло, здавалось, сягало до двадцяти ліктів довжиною, а, можливо, й більше – загалом воно здавалося таким довгим, майже на всю галявину. Його звивиста хвилястість загрозливо виблискувала. Зміюка пересмикалась, наближаючись до хлопця. Передня частина майже на зріст людини була піднята вгору. В першу мить він не одразу й помітив її: потвора похитувалась разом із гіллям дерев. Можна було подумати, що це стовбур одного з них. Якби не очі... Вони були найжахливішими: великі й круглі, не моргаючи, дивились на свою здобич. У ту невизначено коротку мить, коли відчув, що за ним спостерігає пара страхітливих зіниць, вирішив хутко заховатись за деревом. Виглянув зліва, – і чудовисько змінило напрямок руху. Виглянув справа, – і зміюка повернула туди ж, невпинно наближаючись.

Здавалось, вона підступно складала план убивства. Та чи міг у її приплюснутій голові визрівати якийсь план? Смішно... Безглуздо... Але рептилія знала точно, куди треба вдарити, з якого боку нападати, щоб жертва була паралізована і безсила до спротиву. Скидалось на те, що живим випустити його звідси вона не збиралася. Від одного цього погляду ставало моторошно – і мурашки поповзли по всьому тілу. По обидва боки пащі висіли товсті бридкі блискучі вуса, які загрозливо настовбурчились. «Як у сома», – майнуло в голові... Звідки це чудовисько взялось? Адже за мить перед тим наче нікого на його шляху не було. Мов з-під землі виросло зненацька. Тут явно постало питання: хто кого? Він стояв посеред галявини і не міг зрушити з місця. Ніби приріс до землі. Перша думка була: тікай!!! Та одразу зрозумів, що це могло б коштувати йому життя. Від цієї... так просто не втечеш. При кожному пересмикуванні її тіло опинялось усе ближче і ближче. Тікати нікуди. Все одно наздожене. Тисячі думок свердлили мозок. А що думає вона? Та ні, нічого вона не думає – знає напевне, куди треба цілитись, щоб жертва впала за мертво. Навіть дивиться вбивчо. І від того погляду він відчував, як кров застигає в його жилах, незважаючи на безстрашність та всі переможні битви, які довелося йому в житті пройти.

Білка також бачила зміюку, тільки чомусь для неї вона не була страшна і навіть не здавалася дивною, непомірно великою для цього споконвічного лісу. Тваринка теж перестала вовтузитись, замерла, ніби приклеївшись до високого дерева, на яке вона за мить перед тим вибігла. Її пухнастий хвостик наче перетворився на гілку, а чорненькі розумні оченята, переводячи погляд, уважно спостерігали, що ж буде далі. Краєм ока хлопець це все помітив, зауваживши, що білка поводитьсь дуже мудро. Вона мовби показувала, що потрібно робити. І тут він замер... Чудовисько зупинилося, ніби не знаючи, куди рухатись далі. Та раптом звірятко стрімко побігло вниз. Це було несподівано і відвернуло увагу чудовиська. Зміюка, керована інстинктами, змінила напрямок руху і поповзла в бік пухнастої тваринки. А та почала чистити собі хвіст, наче нічого й не було. Видавалось, що вона виручає хлопця. Змія наближалась до дерева, на якому сиділа білка і привертала знову до себе її увагу.

Раптом хлопець почув шурхіт збоку, десь за деревами. Затамувавши подих, він повільно повернув голову праворуч, не випускаючи з поля зору зміюку, яка, змінивши напрямок

руху, наче забула і про білку, і про нього. З того боку був один із безлічі пагорбів, що траплялися тут дуже часто. На ньому переплелись два дивні покручені дерева і стриміли вихрасті гілки таких же чудернацьких кущів. Хтось заховався там. У ту мить, коли він поглядом прикипів до дерев, там промайнуло біляве довге волосся. Зміюка невимовно наближалася...

«Дівчина! Там дівчина!» – різонула думка. Рука інстинктивно вихопила меч. Зміюка рвонулась до нього, відчувши рух. Він відскочив. І, поки вона підповзла ближче, встиг приготуватись. Вибрав зручну позу, сховавшись за сусідньою сосною. Кожного разу, як вона наближалася, він відскакував убік, ховаючись за черговим деревом, яке ставало його порятунком. Розмахування мечем ні до чого не приводило. В якусь мить зброя мало не випала у нього з рук – так стрімко нападала рептилія. Ховаючись за широким деревом і не випускаючи її з поля зору, повільно підняв меч. Цього не могла бачити здорова зміюка. І саме тоді, як заносив його над головою, вона кинулась йому назустріч... Відскочив – і та зі всієї сили вгатила у дерево, за яким він до того ховався. Завмер. Не дихав. Знав: поки немає руху, вона не нападе. Чудовисько готувалося до стрибка. Піт заливав очі, не давав зосередитись. Виглянув знову. Зміюка скочила в його бік, та хлопець спритно заховався за дерево, а рептилія зі всього розгону врізалась головою в стовбур. Завмер. Не рухався... але прекрасно розумів, що так довго це не триватиме. Колись вона його все-таки дістане. Потвора пересмикнулась, підтягуючи своє довжелезне тіло ближче до голови. Рухи монстра ставали все спритнішими і блискавичнішими. Та й витримувати її погляд далі не було сил. Голова інстинктивно похитувалась угору-вниз, очі свердлили простір, придивляючись до здобичі. Зараз одне з двох: або він її, або вона його. Іншого не дано. Крапля поту зрадницьки сповзла з брови, прокотилася носом, лоскочучи його до нестерпності, і почала падати в траву. Хлопець зрозумів, що треба діяти негайно, інакше – кінець. У ту ж мить зміюка рвонулась до нього, обігнувши дерево і розкривши свою смердючу пащеку, яка опинилась за п'ядь від нього. Єдиним спасінням було скочити вбік, щоб відтягти їй голову. Крок управо – і він блискавично щосили рубонув мечем, намагаючись якомога точніше влучити, і майже скошив голову довжелезній рептилії, яка почала так звиватись, що мало не збила з ніг, раптово обхопивши його слизьким холодним тілом. Водночас у тій всій круговерті встиг помітити стрілу, що влучила у зміїне око. Голова ще трималась тіла в одному місці, розбризкуючи навколо темно-червону кров. Гепнула хлопця об дерево так, що в того іскри з очей посипались. Обвилася навколо нього в конвульсіях, аж кісточки захрустіли. Рятувало те, що обхопила його своїм тілом разом з деревом. Він дивом спромігся, поки ще одна рука була вільна і зміюка не вчепилася в нього мертвою хваткою, змахнути мечем і розчепірити її на дві половини, які ще звивалися, підстрибуючи і падаючи знову на землю. Якби вона обвила його ще й другим кільцем, цього б уже неможливо було зробити. Її м'язи виявились настільки міцними, немов зробленими із заліза. Коли б на самому початку він не зітнув їй голову, хтозна, чи вдалося б йому з нею впоратись.

Хлопець весь був заляпаний темно-червоною кров'ю монстра. Навіть не знав, звідки в нього взялися сили порубати її на шматки. Ноги ослабли і трусилились, напевне, більше з

огиди, ніж зі страху. Голову відкинув зразу далеко, бо від батька чув, що старі люди розповідали, ніби вона може знову прирости. Тю, смішне, але хто ж його знає, можливо... Бо такої дивної істоти й справді ще ніколи не бачив. Та все ж – він це зробив!

Жах, що сковував залізними лещатами його серце, поволі минав. Оглянув результати битви. По всій галявині стрибали і виверталися шматки мертвої рептилії. Повитирав заюшений кров'ю меч об траву та приперся до дерева спиною, щоб передихнути. Рукавом сорочки протер кров і піт, що застилав очі.

Шурхіт із-за дерев став сильнішим, і звідти виглянуло перелякане личко з неймовірно блакитними очима. Таких він ще не бачив, хоч скільки літ його ноги носять. Це були два озерця кольору літнього неба в безхмарну теплу погоду, обрамлені темними кільцями. Світле, майже біле волосся, мов сонце, світилося навколо ніжно витонченого овального обличчя з чудовими рожевими устами.

Довгі темні вії, кліпнувши, зупинились. Вона дивилася на нього захоплено і водночас перелякано. Це тривало якусь нескінченну мить... Хлопець був наче заворожений... Якщо б зараз небо впало, він, напевно, не здивувався б так, як зчудувався з тих очей. Це було наче видиво, яке пронизало його таким яскравим світлом, що все життя дотепер здалося йому несуттєвим і неважливим, не вартим уваги.

– Хто ти? – раптом почув він голос небесного створіння і побачив, як її тонкі білі, майже прозорі руки оповили одне з переплєтених дерев. «А може, то якась лісова діва? Мавка?» – мимохіть подумав він. Її голос прозвучав так несподівано дзвінко в цих лісових нетрях, що хлопець мало не випустив меч. Дівчина говорила по-шведськи. «Ну хіба б могла мавка та й по-шведськи? Та ні... І зм'юка, мабуть, не зважала б на мавку», – спало йому на думку...

– Ти могла загинути! Звідки ти тут узялась? Чия ти? – спитав зрозумілою їй мовою.

– Яке тобі діло, чия я? Я сама по собі! Ти ж також міг загинути, і ніхто ніколи б не дізнався, куди ти пропав, – випалила вона тонким голосом, визираючи з-за дерева. Розпущене довге волосся шовком осипалося із-за плеча...

– Ну, ти помиляєшся. Так просто я б не дозволив собі загинути, – усміхнувся хлопець і, опустивши вже очищений меч у піхви, ступив крок у напрямку до неї.

– Стій, де стояв! – пролунав голос, у якому відчувалися владні нотки. Мить, одна коротенька мить – і на нього дивилася стріла з напнутої тятиви лука.

– А-а-а-ха-ха-ха! – заливисто розсміявся він, виблискуючи білими, мов сніг, зубами.

– Чого ти? – спитала вона, покусуючи губу і стримуючи себе. Їй також хотілося

усміхнутися. Та не могла піддатися спокусі, бо цей муж невідомо звідки прийшов і також невідомо, що йому тут потрібно. Вона ж не знає, але миттєво прониклася до нього повагою. А ще зрозуміла, що він не з її країв, бо хоч і говорить по-шведськи, та відчувався ледь помітний акцент.

– Ти мене хочеш узяти в полон? А-а-а-ха-ха-ха! Ще ніколи зі мною не траплялася така пригода! А-а-а-ха-ха-ха!

– Зараз повільно витягни меч, поклади його на траву і ногою штовхни вперед, до мене! Зрозумів? – грізно мовила дівчина.

– Ого! А можна мені дізнатися, з ким маю справу? – все ще сміючись, запитав хлопець. Його це справді розвеселило, бо після такого двобою дівчесько здавалось йому пташкою порівняно зі зміюкою. Та й все нервові напруження почало саме зараз вивільнятися назовні.

– Поки що ні! Виконуй те, що я сказала! – крикнула несподівано незнайомка. Дівчина не могла зізнатись, бо не уявляла, як би цей зайда вчинив, коли б довідався, хто вона. Незнайомець змушений був підкоритися. Повільно витягши меч, поклав його на траву, краєм ока спостерігаючи за нею.

– А може... – почав він.

– Ні, нічого не «може», зараз просто мовчи і виконуй те, що я наказала, – владно мовила, як відрізала.

– Добре, добре, мовчу, – відповів, досі усміхаючись. Підняв на рівні грудей руки долонями до дівчини, щоб дати зрозуміти їй, що підкоряється.

– А тепер візьми свій ніж і так само по траві штовхни до мене! – Він уже навіть нічого не казав, просто робив. Зняв з пояса піхви разом з ножем і кинув у той самий бік.

– І ще оцей, що в твоєму черевіку, – показала на ліву ногу хлопця. І справді, там був схований ще один про всякий випадок. Звідки ця дівчина могла знати?

Коли меч і ножі опинилися біля пагорбка, вона спритно зіскочила вниз, на ходу заправляючи стрілу в заплічну сумку, і перевісила лук через плече. При цьому ні на мить не відводила погляду від хлопця. Ножі дівчина причепила до свого пояса. А тоді, схопивши меч, махнула ним декілька разів у різні боки, водночас підкидуючи високо в повітрі й умудряючись вправно впіймати. Хоча, здавалось, він був для неї надто великим. Цим незнайомка дала зрозуміти, що жартувати з нею не можна, що спритності має не менше, ніж будь-який муж. Аж дивно... Скільки сили мало оте худеньке дівча, одягнене, як хлопчисько, в широкі сірі штани і туніку коричневого кольору з довгими рукавами, що

приховувала від очей принади дівочої фігури.

– А зараз підніми руки вгору і склади долоні разом!

Що тут можна було вдіяти? Нічого. Кляте дівчисько взяло над ним гору. Хлопець стояв, мов зачарований, та не міг відвести від неї погляду. Тоді здійняв руки, почув, як у повітрі щось засвистіло і вхопило їх у зашморг. Тепер він справді полонений. І це за крок до мети? Зараз уже не до сміху. Як же ж бути? Чи має право себе видати? Не має! Інакше все пропало! Чомусь він знав, був упевнений, що все минеться. Принаймні, мав надію.

...Дівчина була зростом лише трохи нижчою за нього. Вправні рухи, чисто юнацькі манери, впевнений погляд блакитних очей, темні брови і вії, тоненька талія, довге, нижче спини волосся, струнка постава і довгі, витончені ноги у хлопчачих штанах вабили погляд. Туніка з коричневої замші прикривала верхню частину тіла, та від стороннього ока неможливо було сховати клубочки грудей, що виступали невеличкими пагорбками у двох, точно визначених для них місцях. Красуня мала доглянутий вигляд, а це означало, що вона із заможної родини.

Весь цей час неподалік, за широким листям, стояло дивне створіння, яке ніхто так і не помітив, тому що воно майже злилося з тим деревом, за котрим заховалося, і з мохом, що покривав тут усе навкруги. Шматки різноманітних звіриних шкур упереміш зі шматками темного полотна звисали з його тіла аж до землі, прикриваючи голі ноги, взуті в шкіряні постолі. Воно стояло нерухомо, наче вкопане в землю. Попелясте волосся, скручене в багато космиків, вибивалося з-під сіро-зеленого ковпака. Усміхнені мудрі очі уважно стежили за кожним рухом хлопця і дівчини. Обличчя було мов посічене багатьма тоненькими зеленими і чорними лініями, що особливо виділялися навколо очей, наче промінці сонця. І тому воно нічим не вирізнялося на фоні барв лісу. Задоволений вираз не сходив з його лиця. Дивне створіння ледь чутно шепотіло якісь заклинання: то заплющувало свої зацікавлені очі, то знову їх розплющувало, ніби намагаючись переконатись, чи все йде за планом. Воно пильніше вдивлялося в обличчя хлопця, аніж дівчини. І видно було: те, що бачить, йому подобається... Ця істота повсюди стежила за красунею, хоч де б та не була. А дівчина й не здогадувалася, що це чудернацьке створіння слідує за нею...

...Тепер хлопець, як кінь на прив'язі, повинен іти за незнайомкою, не маючи навіть права і слова вимовити. Але він уже настільки втомився від усіх подій, котрі останнім часом відбувалися навколо нього, що вже й не мав сили чинити спротив. Можливо, ця дівчина й приведе його туди, куди недавно прямував.

Розділ 2. Дорога до замку

...Добре починався 6523[1 - 1015 рік від Різдва Христового. (Тут і далі прим. авт.).] рік від сотворення миру в Зірковому Храмі[2 - 6523 роки перед описаними подіями був сотворений мир у зоряному храмі, мир між усіма народами, що населяли тоді Землю та інші планети.]. Ярославові виповнилося 26 років. Він, кровний син і гідний наступник Володимира Великого, по праву виборів престол київський і став на чолі могутньої держави. Життя було ключем. Ярослав багато зусиль доклав, щоб повсюдно будувалися храми. Переписувалися у великих кількостях книги, перекладалися твори іноземних авторів, створювалися при храмах школи, де могли опановувати знання поки що діти священнослужителів і вищої знаті. Він планував це зробити і для простого народу, розуміючи, що держава досягне більшого розквіту разом із розвитком людей. Поширювалося і зміцнювалося на Русі християнство. Хоч як важко було це зробити, але Ярослав запровадив обирання державних діячів виключно з місцевого люду.

Князь три роки поспіль намагався вірою і правдою управляти державою, з честю носив своє ім'я. І ніщо не віщувало про те, що Зло на ім'я Святополк уже знову прокинулося і шукає здобичі, змітаючи все на своєму шляху. Не затих ще біль від втрати найрідніших людей – батька Володимира та братів Гліба і Бориса. Щастя, що сестра Предслава прислала тоді гінця з листом і попередила про те, що і на Ярослава готується замах. Благала про обережність і просила тікати світ за очі, щоб залишитись живим. Ні, так чинити він не хотів! Зі своїм військом рушив на Святополка... Але тепер зрозумів, що краще було відразу тікати у Швецію – менше людей загинуло б. Занадто нечисленне і непідготовлене на той час було його військо. Хто ж знав, що через три роки Святополк знову зазіхатиме на землю Київську і загарбає її?

Тепер Ярослав прибув до шведського Улофа Шетконунга просити про допомогу. Лодії[3 - Плоскодонні кораблі.] з людьми залишились на березі Варязького[4 - Зараз Балтійське.] моря, куди він причалив як купець. Шлях сюди долали, завертаючи до слов'янських торгових портів уздовж його узбережжя. І не просто так, а з метою набрати якомога більше хлопців та бувалих мужів для бою. Спродували товар, домовлялися про збір війська з тутешніми князями і посадниками, та й рушали далі.

До шведської столиці Сигтуни добиратись було недалеко. Аби не привертати уваги, Ярослав узяв із собою в човен тільки чотирьох людей. Чотирьох, але найкращих: Добриню, Ілля, Митрофана і Ратибора. Добриня – мускулистий високий вусатий мужчина в розквіті літ, внучатий вуйко Ярославів. Добрий і щирий, він завжди давав племіннику настанови та поради, коли воеводи не було поруч, та керував частково військом. Дружинники Ілля й Митрофан – близнюки, що завжди і всюди ходили разом. Обидва русяві й високі, як дубки. Коли ставали до бою пліч-о-пліч, здавалося, що їх, наче мур, неможливо здолати. Всі – перевірені в боях вої, лише Ратибор наймолодший, недосвідчений. Та, напевно, найкрасивіший серед них. Чорнявий, з карими очима й усмішкою, що викликала у всіх радість, він був завжди веселий і жартівливий. Завзяттям

його не було просто жодних меж. І зупинити також майже неможливо, коли він прагнув чогось досягти.

...Стомившись гребти, вони пристали до берега, щоб трохи перепочити. День уже хилився до вечора, хоч сутінків у цій місцевості майже не спостерігалось. З того часу, як Ярославів кораблі припливли сюди, тут ще не було жодної темної ночі. Світло майже, як удень, щоправда, трохи тьмяніше. Незважаючи на це, спати хотілося. Вирішили заночувати в переліску, що межував з рікою. Дивно перегукувались птахи, а тоді й зовсім стихли. Дружинники назбирали сухого гілляччя, розпалили вогнище, та ліс видавався їм якимсь неспокійним. Гориста й кам'яниста місцевість, дивні корячкуваті дерева, що кожен раз зачіпали їх своїми гілками, постійний шум водоспадів – усе навіювало думку про незвичайний, наче потойбічний світ. Лячно було тут. Кілька разів розмова заходила про те, щоб сісти знову в човен і плисти далі. Але час пізній, вирішено було все-таки залишитись. Ілля з Митрофаном надумали впіймати якусь дичину, то сказали, що йдуть недалеко, а Добрина з Ратибором намагалися зловити в ріці форель, яка й сама давалася в руки.

Ярослав у той час наглядав за вогнищем, підкидував сухого гілляччя, яке ще мимохідь збирав зусібіч. Уже й риби вдосталь наловили, а близнюки все не повертались. Він першим запідозрив недобре. Спочатку почув шарудіння позаду себе, тоді придушений храп. Шум і крики, що пролунали за цим, змусили його схопити меч і побігти в той бік. Хлопці кинулись за ним. Картина, що виникла перед очима, наповнила їх вени страхом. На землі, під розлогим дубом, лежав весь закривавлений, з перегриженим горлом, Митрофан. З-під нього розтікалася широченна темно-червона калюжа. А позаду дерева чулося посапування і гаркотіння. Хлопці заглянули туди. Ілля ще був живий, хоча теж весь заюшений кров'ю. Рись повалила його на землю і вгризлася іклами в плече. Та йому вдалося вивернутися і вчепитися звірюці руками за шию. Хлопці, боячись нового нападу, поглядали на гілля вгорі і по боках, цілились із луків, але боялися влучити не в рись, а в Іллю.

Хоч він і тримав її на відстані від своєї голови, та руки були дуже обкусані. Кров хлюпала з ран, як вода, і це ще більше заохочувало тварюку. Одним ривком вона дотягнулась до носа і пошматувала його. Кров заливала очі... Але в якусь мить Іллі вдалося втрапити їй рукою в горло, від чого та почала давитися. Саме тоді Добриня випустив стрілу і влучив звірюці просто в шию. Рись вискнула і завмерла, та, конаючи, ще прокусила ліву руку Іллі. Ярослав підбіг до хлопця, повіддирав від його сорочки шматки тканини і почав швидко стягувати ними руки вище укусів, намагаючись зупинити кров. Тоді ледве зміг розтиснути пащеку звіра, щоб витягти звідти руку. Кров, пульсуючи, потоком ринула з ран. За якусь мить Ілля почав хрипіти і раптом замовк, закотивши очі вгору. Жах від побаченого охопив усіх.

– Потрібно поховати хлопців, – засмучено сказав Ярослав, закриваючи очі Іллі.

– Слід негайно покинути це місце, – мовив Ратибор. – І якнайшвидше.

– Але ж ми не можемо їх залишити, – сказав Добриня.

– Узявши їх із собою, станемо здобиччю для всієї звірини, яка є в цьому лісі. Тому поховати треба тут і негайно рушати до Сигтуни, – скомандував Ярослав.

Сказано – зроблено. Вони покинули це місце, поховавши мертвих за християнським обрядом на березі: приклали тіла зверху камінням і притрусили мохом, бо землі тут взагалі не було. Течія досить стрімка, тому потрібно було міцно тримати весла, бо в деяких місцях човен кидало з боку в бік так, що вони ледве втримували рівновагу. Нарешті впливли на відкритий простір, звідки видно було велике місто і розкішний замок в оточенні води. Аж раптом відчули, що зіскочили вниз.

– Це пороги! Он ще один я бачу, а там далі – ще один! – крикнув Добриня, і через секунду судно аж закрипіло від удару. Весла не допомагали. Треба було міцно триматись, щоб не викинуло їх у воду.

– Човен розіб'ємо! Було б добре пристати до берега! – гукнув щосили Ратибор, що сидів поперду.

– Якщо є пороги, то й водоспад може бути незабаром! – Ярослав обмірковував, що ж робити далі.

Чути було шум, що дедалі більше наближався. Сильна течія скинула їх зі ще одного порога, човен на каменях аж перевернуло другим боком, у результаті чого хлопці мало не повилітали з нього. Ледве втримались. Передихнути не було змоги. Тепер вода гнала їх невідомо куди. Шумна течія несла з собою уламки дерев, гілля, листя і траву. Ріка ставала все бурхливішою. Тепер Ярослав опинився попереду. Всі трое намочені бризками. Ноги – вже по кісточки у воді. І незрозуміло, чи то човен протікає, чи нахлюпало зусібіч, коли він зістрибував з порогів.

– От, я ж казав, подивіться, вже вода набирається! Зараз почнемо тонути! – знову напосідав Ратибор.

– Тримайтеся щосили за борти! – закричав Ярослав, побачивши водоспад, до якого вони неминуче наближались. Уже видно було хмарку сріблястого туману над водою, що летить з висоти і розбивається на тисячі бризків. Не знав, чи хлопці його почули, але оглядатись ніколи.

Ще один поріг – це вже занадто. Човен ішов майже по дну. Раптом він зачепився за камінь, що опинився на шляху. Його добряче крутнуло, а течія відірвала від неочікуваної перепони і підкинула вгору. Тисячі бризок захлюпували очі й не давали зорієнтуватись у тому, що насправді відбувається. З останніх сил хлопці намагались втриматись у човні. Та щоразу

було все складніше. Підлетівши вгору, він зі всього розгону плюхнувся поперек бурхливої стрімкої течії, та так, що його почало перекидати. Їх заливала шалена вода. Човен накренило вниз, і боковою стінкою він почав зачіпатись за підводні камені. Всі намагалися налягати на протилежний бік, щоб човен не перекинувся. І він раптом несподівано вирівнявся й зупинився. Хлопці з жахом побачили, що сидять у воді.

Човен розхитаний і обшарпаний. Дно пробите і нанизане на гострий камінь, що видніється з-поміж кусків поколотої деревини... Перед ними – пінна безодня в сто ліктів глибиною. А вони – на самому її краєчку. Течія мчала повз них, не зупиняючись, але човен якийсь час сидів на камені і не рухався з місця. Аж тут на них зі всього розмаху понесло викорчуване дерево. Хлопці зрозуміли, що це кінець. Його несло вздовж течії і в тому ж місці, де судно перекутило, перекинуло й дерево, розвернувши його поперек човна. Під дією течії воно почало підважувати задню частину. Хвилі щоразу стукали ним по дну, ще більше його руйнуючи. Нічого неможливо було вдіяти. Шум стояв неймовірний, і ніхто нікого не чув, як би сильно вони не перегукувались. Кожен у цю мить молив свого бога про порятунок, але ті були невблаганні. За хвилю вже з усією швидкістю летіли вниз. Човен рознесло на друзки...

Ярослав бачив, як усе летить шкереберть, устиг вхопити повітря і пірнув глибоко. Це було страхотливе видовище. Він собі добре уявляв, що їх чекає після такого падіння. Виринав довго, не розуміючи, де небо, а де земля. Меч, мов камінь, тягнув на дно. Та викинути його він не міг. Бо це ж був його єдиний рятунок. Думки переплутались. Величезними зусиллями відштовхувався від води, щоб впливти наверх. Нарешті інстинкт самозбереження вивів його на поверхню. Вдихнув на повні груди. Подивився навкруги – нікого.

Коли Ярослав вплив із глибини, ні Добрині, ні Ратибора не було видно. Скільки він їх не гукав, не міг докликатись.

Довго ще змагався з водяною стихією... Нарешті вибрався на кам'янистий берег, важко дихаючи від виснажливої боротьби. Впевнився, що поблизу немає небезпеки, та й сів відпочити. Оглянувся довкола. З лівого боку чорніла стіна скель, а справа простягався ліс, за яким, мабуть, пролягала дорога до замку, котрого Ярослав бачив здаля, коли вони ще пливли. Повиливав з черевиків воду, в думках подякувавши шевцю за зручне взуття, повикручував одяг і вирішив не залишатися тут ні на мить. Вирушив у напрямку до міста, намагаючись не втратити орієнтир.

Гіркота втрати мимовільно стискала груди. Ці четверо були чи не найкращими з його дружинників і вірних друзів... Такі молоді... Ратибора він узагалі взяв із собою з Венедії[5 - Славія, колишні землі слов'ян-помор'ян на півночі сучасної Німеччини від ріки Ельби аж до ріки Одри. Така назва згадувалась ще до 13 століття.]. Батько Ратибора, князь Мстислав, довірив йому зовсім юного сина тільки тому, що знав: під рукою Ярослава той набуде бойового досвіду і матиме змогу дослужитися до чогось кращого, ніж на їхній батьківщині,

в ослабленій Ободритії. Адже ж вороги нахабніли все більше: нападали, грабували, завдавали великої шкоди їхнім землям. І не було на те жодної ради. Вже можна сказати, що сто років триває така млява війна. То сакси з германцями, данцями та поляками нападають і забирають у них території, то ободрити з ругіями[6 - Племена західних слов'ян, що жили обабіч ріки Одри.] збираються і разом ідуть на ворога, відвойовують свої споконвічні землі. Благо, що останнім часом хоч поляки дали ободритам спокій – Болеслав Хоробрий рушив на Русь допомагати Святополкові взамін на Червенські городи.

Так було шкода Ярославові хлопців. Тим паче, що Ратибор був далеким родичем, а Добриня – внучатим вуйком. Він згадував собі пригоди й розваги, спільні битви, а також останню розмову з ними і клятви у вірності. Їм він міг довіряти, як самому собі. І так ставало прикро на душі... непрошена сльоза навернулася на очі, аж біля серця запекло...

Розділ 3. Наступник престолу

Тепер, коли ця білявка взяла хлопця в полон, йому вже було майже байдуже, куди вона зараз поведе. Як то кажуть, нічого втрачати.

А доля ставилась до нього невблаганно...

– Іди вперед, – владно наказала дівчина, тримаючи мотузку. – Ступай попереду коня.

За пагорбком виднілося узлісся. Там простирався розлогий шлях до міста і до замку, обриси якого вже було видно вдалині. Його гостроверхі шпилі виблискували на сонці, манили величчю і грандіозністю. До замку...

Скільки разів він уявляв собі цю подорож, не міг і припустити, що трапиться щось подібне. Подумати тільки... Тут, за декілька миль від мети, потрапити в полон!.. Накульгуючи, йшов попереду коня, на якому сиділо з його ж зброєю оце дівчисько, яке він ще мить тому врятував від смерті. Не мав уже сил триматися на ногах: постійна небезпека і безсонні ночі давалися взнаки. Ноги перепліталися, втома брала своє. Важко було усвідомлювати, що сьогодні сталося щось дуже важливе, те, що переверне все його життя з ніг на голову, чи, можливо, з голови на ноги. Найважливіше – це те, що біля нього поруч людина.

Тільки тепер можна було повернутися думками до пережитих подій... Яке скороминуще людське життя... і яке воно безцінне, коли ти маєш багато планів і хочеш, щоб усі вони збулись, коли ти маєш тисячі мрій і бажаєш їх здійснення. Для цього, напевно, і потрібна була ця зупинка: боротьба з небезпекою, зі смертю, втрата людей, котрі були в його недавньому минулому, щоб подивитись навкруги, побачити, що ж є найважливішим, і

тільки тоді почати все з нуля, зробити перший крок у майбутнє, повне несподіванок.

Не знати, як поведе себе доля. Боязко було навіть думати зараз про це...

Він не мав права довго горювати за власними втратами. Їх уже не повернути. Дав собі слово не оглядатися, не завдавати болю, не ятрити рану, не згадувати щасливі миттєвості минулого, від яких серце стискається і крик проситься на волю: Відомстити!!! Око за око, зуб за зуб!!! За батька, за братів, за сестер, за все, що дороге серцю!!! Цього неможливо пробачити! А як же всепрощення? Не хочеться тримати в серці зла... Хіба можна дати ворогові осісти на батьківській землі й володарювати? Ні, проста особиста помста нічого не дасть. Відповідальність перед своїм народом вела його стежками війни. Відповідальність перед майбутнім...

Ліс стояв мовчазною стіною, нічого не промовляючи. Десь удалині шумів гучний водоспад, яких тут було чимало. Вуха швидко звикали до цього звуку, і здавалося, що так навіть повинно бути. Дорогою хлопець оглядався на низькорослі дерева, що, мов карлики з покрученими руками, час від часу зачіпали одяг і здавалися живими. Їхні гілки були покриті зелено-жовтявим мохом з північного боку, куди ніколи не заглядало сонце. Що це за дерева?! Дивно, як вони взагалі тут ростуть, коли навкруги тільки камінь і мох, і ніякісінької землі. Та поруч з такими карликами росли справжні велетенські сосни, що здавалося аж якось неприродно. Недалеко протікала річка, якою йому «поталанило» плити з друзями і всіх їх розгубити. З одного боку скелястий берег, з другого – пологий. Жодної землі, жодного піску, тільки камінь і камінь... Як же ж вони тут живуть? Що ж вони ідять, що вирощують, якщо тут немає ґрунту? Тисячі запитань кружляли в голові, мов птахи, що не мають змоги приземлитися.

Біль у нозі повернув хлопця до реальності. Те, що він потрапив у такі перипетії, – це його провина. Слід було більше людей із собою взяти, тоді, можливо, не трапились би ці несподівані пригоди. І кораблі хтось також мусить оберігати. Але хто ж його зна? Може, й добре, що так сталося. Менше людей загинуло. А він живий... Але, незважаючи на все, хлопець був майже щасливий у цьому полоні. Навіть пісеньку почав мугикати собі під ніс. Отаку дружину б йому мати, щоб уміла не тільки сама себе захистити, а й будь-якого чоловіка взяти в полон. Отаку красуню синьооку... Хлопець уже навіть почав собі уявляти, як би то було. Він же ж її захистив від зміюки. Чому ця красуня його полонила? А він, як бовдур, повівся на її дивно прекрасні очі...

І незчувся, як опинився перед високим валом, від якого прокладено міст до входу в град[7 - Місто.].

Надворі вже починало смеркатися. День котився до сірого вечора і до такої ж світло-сірої ночі. Вартові на баштах перегукувались. Міст ще не був піднятий, отже, чекати не доведеться. Всю дорогу він ішов мовчки. І зараз також, нічого не спитавши і не чекаючи на вказівки, рушив до воріт, важких, залізних, величезних, кованих. На них були зображені

фігури людей, звірів та сценки з життя. Мешканці сновигали в різні боки: одні заходили в місто, інші виходили, їхали на возах з кіньми, хто з дітьми, хто без них, одні багатші, інші бідніші. Купці везли товар, охоронці стежили за порядком. Звичний буденний ритм.

Вартові так вітали цю дівчину, неначе вона була тут королевою, а вони – підданими. Нічого не розпитували в неї і не зупиняли. Дивно... Дуже дивно... Ще дивовижнішим видалося те, коли вони ввійшли у відчинені ворота. Хлопцеві здалося, що вартові злегка вклонилися їй.

– Подайте мені ще одного коня для полоненого, – наказала дівчина. І один із вартових сторожової вежі миттю кинувся виконувати розпорядження. Хлопцеві зав'язали очі полотном і допомогли сісти на коня, повід від якого тримала ВОНА. Чув, як навколо вирував людський потік: іржали коні, де-не-де лунали крики дітей, розмови перехожих, вигуки купців, котрі один поперед одного намагалися краще запропонувати товар. Але це все були звуки мирного міста. Ярослав боровся зі сном, який перемагав його. Щоразу здригався, не даючи собі заснути. Перед очима постала картина з його недавнього минулого.

...Знавісніло іржали коні, носячи за собою трупи своїх колишніх власників і люто бажаючи від них звільнитись. Його військо було нагло розбите, сестер забрано в полон польським князем Болеславом I, котрого собі на допомогу закликав Святополк. Він і не брат йому, і не син його батькові, Володимирі Великому, а нахабно зазіхає тепер на престол київський. Он і допомогу собі знайшов, польського князя Болеслава I Хороброго[8 - Майбутній король Польщі (з династії П'ястів). Коронований у 1025 році.] в союзники взяв та підлістю проник у Київ і розгромив військо Ярослава, справжнього наступника престолу. Тепер він змушений утікачем бути: спочатку – до Новгороду, вотчини своєї, а потім вирішив у шведського короля Улофа Шетконунга та у західних слов'ян підтримки шукати.

Цієї весни наступило 6526[9 - 1018 рік за новим літочисленням.] літо[10 - У ті часи рік називався «літом» і починався з весни.]. Три роки минуло відтоді, як він 6523[11 - 1015 рік від Різдва Христового.] року від сотворення миру в зірковому храмі розбив війська Святополка біля Любеча і посів київський великокняжий престол. Продовжував справу батька й матері, добудовував Софійський собор, розпочав інші будівництва. Знав, що Святополк не заспокоїться, але не здогадувався, що той так швидко знайде собі підмогу. І трьох років не минуло, як він вирушив війною на Ярослава, узявши на допомогу наймане військо польського князя Болеслава. Ярослав же зібрав нашвидкуруч велику кількість русичів, варягів, словенів і рушив до града Волині. Не знав, що так усе вийде, не міг уявити такого кінця... Скільки людей тоді полягло, один тільки Бог знає... А 6526 міг бути щасливим роком. Та от як усе повернулось... Але, як казала колись матінка, все, що стається, завжди до кращого. Тому знав і вірив, що не завжди так буде. І в його руках зараз – змінити світ, позбавити його від покидьків.

Розділ 4. Допит полоненого

– Я ж тобі сказала, що не знаю. Він не назвав свого імені, але врятував мене від несподіваної смерті, – глянувши пильно у вічі, мовила дівчина. Поправляючи туніку, підійшла до вікна.

– Але скільки ж разів я тобі радив не ходити самій, навіть у ближніх лісах. Якщо б щось трапилось, звідки б я дізнався? – схвильовано вигукнув конунг[12 - У скандинавських країнах король.].

– Нічого зі мною не трапиться, я під охороною Одина. Крім цього, ти сам мене вчив бути сміливою і нічого не боятися. Одне хочу сказати, перш ніж ти почнеш з ним говорити. Він – слов'янської крові, – майже прошепотіла дівчина.

– Чому ти так вважаєш? – тихо запитав конунг, кремезний чоловіча з довгою бородою і пасмами світло-русого волосся, в яких уже було видно проблиски сивини, хоча він ще був молодим мужчиною в розквіті сил. Блакитні очі з любов'ю дивилися на дівчину. Хоча Улоф і намагався бути суворим, це йому не вдавалося. Він сидів у високому різьбленому кріслі, устеленому шкурами вбитих ним тварин. Його багате вбрання давало одразу зрозуміти, хто перед вами. Дорогу накидку, перекинуту через ліве плече, стягувала золота пряжка. Та й одяг зшитий весь із заморських коштовних тканин, що виблискували різними барвами.

– Дорогою він наспівував пісню, яку в дитинстві я чула не раз від мами. І не забудь! Він урятував мені життя! – піднявши вказівний палець і бровенята вгору, наголосила дівчина.

– Добре, намагатимусь це врахувати, – усміхнувшись, сказав Улоф Шетконунг. Він, гроза сусідніх держав, мужній завойовник чужих земель, любив цю дівчинку так, як не кожна мати любить свою дитину. Вчив її всього, чого міг навчити. І вона, смілива, розумна, спритна, на подив усім володіла різноманітною зброєю, як і батько, чи й навіть вправніше за нього.

Дівчина вибігла із зали, зайшла до сусідньої кімнати і притулилась до стіни, щоб почути розмову, яка цікавила її понад усе на світі. Там була невеличка шпаринка, зроблена невідомо ким і коли, через яку можна було розгледіти майже все. Не могла собі цього пояснити, але хлопець припав їй до душі. Дівчина бачила його вперше, не знала, хто він і звідки, але погляд сірих очей був таким мудрим... І ще та пісня... Вона нагадала їй дитинство, збудила в її душі такі милі серцю спогади. Мати завжди розмовляла з нею своєю рідною слов'янською мовою, вона ж бо була дочкою князя ободритів[13 - Плем'я західних слов'ян, що проживали обабіч ріки Одри.], у племінний союз[14 - Ободритський союз західнослов'янських племен.] яких входили велети, лютичі, ререги, вільці й украни[15 - Плем'я укрів, або укрівів, населяло територію, що зветься сьогодні Украненлянд

(північна Німеччина).]. Та й пісень наслухалась від матері багато. Ох і любила вона співати. Особливо запали в душу мелодії чудових веснянок. Веселі, вони викликали в неї підсвідому радість і жагу до життя. Хотілося кудись бігти, когось обіймати і щоб тебе хтось обіймав, носитися босоніж по прохолодній і вологій першій весняній траві, як у дитинстві, щоб хтось тебе доганяв, утікати, бігти так, щоб аж дух захоплювало, вивертатися з усіх сил і бути невпійманою.

...Раптом почулися кроки. В сусідню залу ввійшли. Серденько затріпотіло в грудях, мов піймана пташка. Чого це вона розхвилювалася, ніби зараз вирішуватиметься її доля, а не справа якогось пройдисвіта?.. Дівчина наказала собі заспокоїтися і, затамувавши подих, слухала дивну розмову, підглядаючи в шпаринку. Хоча там і розгледіти було нічого. Хіба що край батькового вуха та стіл навпроти.

— Говори. З чим прийшов у наші краї? — грізним голосом промовив Улоф, оглядаючи незнайомця. Найцікавіше, як йому передали, що той вимагав зустрічі з конунгом. Вимагав! Не просив! Це і здалося конунгові дивним. Тому, хоч і грізно говорив, та в душі цікавість брала верх.

— Вітаю тебе в твоїй землі, о великий Улофе! Я прийшов до тебе не зі злом, а з добром. Звати мене Ярослав, князь Ростовський, Новгородський і Київський, — з гідністю заговорив незнайомиць. Цими словами розкрив одразу всі карти. Він розумів, що зараз критися немає сенсу, потрібно поставити все на свої місця. Перед ним у розлогому височенному кріслі на підвищенні сидів волохатий, зарослий бородою, з пишною шевелюрою світло-русявого волосся міцної статури чоловік. Хлопець знав, що довге волосся і борода — це ознака багатьох перемог і завоювань конунга. Тому відчував, що саме цим треба керуватися під час бесіди. Такі звичаї в цій дивовижній країні.

— Гм... Звідки мені знати, що ти не самозванець? — із сумнівом озвався Улоф, уважно оглянувши з ніг до голови цього хлопця. Він уже відав, що відбувається зараз у землі Київській, бо Ярослав прислав до нього гінців з проською про допомогу. Але конунг відмовив, сказавши, що бажає говорити з ним сам на сам, а не з гінцями. Три роки, які Ярослав провів на престолі київському, не минули безслідно. Він уже встиг з багатьма королями Європи заприятелювати та заручитися їхньою підтримкою. Тільки ще не відбулося жодної зустрічі зі шведським королем Улофом. Шлях далекий, та й не до того було: постійні міжусобиці та й державні справи забирали багато часу.

— Я можу тобі пояснити, що це не так, — відповів Ярослав, дивлячись просто в вічі конунгу.

— То доведи, — промовив той, від нетерплячки щоразу змінюючи позу. Спершись на бік крісла ліктем та теребячи золоту пряжку, він недовіриливо оглядав одяг і взуття прибульця.

— Я б з радістю, та хіба не бачиш, що руки мої зв'язані? — звернувся до свого співрозмовника князь.

– Розв’яжіть! – наказав Улоф. Він зачекав, поки його слуга звільнив руки Ярослава, які довгий час були окуті, і той тепер їх не відчував. Якусь мить князь стояв, потираючи кінчиками пальців зап’ястя.

– Ну! Я чекаю на твої докази! – суворо мовив Улоф, напускаючи ще більші хмари на обличчя.

Розім’явши руки, прибулець різко надірвав латку, нашити на сорочку, дістав з-за пазухи перстень і надів на палець.

– Ось моя печать, нею я скріплював важливі державні документи, а також і ту грамоту, що прислав до тебе з гінцями.

– Підійди-но ближче, я мушу її розгледіти. – З цими словами Улоф накапав на дощечку воску зі свічки, що горіла на столику біля нього, і наказав поставити печатку на ще не застиглий віск. Тоді взяв її в руки і довго роздивлявся, одним оком зиркаючи на Ярослава та оцінюючи його. На відбитку був зображений безбородий воїн з довгими вусами і в конічному шоломі. Чоловік, що стояв зараз перед ним, був дуже подібний на це зображення. У всякому разі конунг знав його батька, Вальдемара^[16 - Це скандинавське ім’я Володимира Великого.], і син був надто вже схожим на нього.

– Як звали твого батька? – вирішив він перевірити Ярослава.

– Володимир, – не відводячи погляду, відповів той.

– А матір? – не відставав конунг.

– Анна Порфірогенета Візантійська, – з гордістю промовив Ярослав.

– Як зовуть твого діда?

– Святослав, Хоробре Серце, – ні хвилини не вагаючись, відповів Ярослав.

Сумнівів бути не могло, перед Улофом справді конунг Яріслейв.

– Скидається на те, що ти не брешеш, – сказав конунг, уставши і простягнувши руку князеві. – Я впізнаю тебе за описом твоїх гінців. Крім цього, ти дуже схожий на свого батька, Вальдемара. Ото був силач! Радий цій зустріч! А зараз я накажу слугам, хай нагріють води і приготують усе, щоб ти відпочив з дороги і набрався сил.

І з цими словами Улоф узяв мідний дзвіночок та продзеленчав тричі. З’явилися слуги, він віддав їм накази й повернувся до Ярослава.

– Вдячний тобі, правителю, за визнання, – раптом вирвалось у Ярослава.

– Мусиш вибачити мою доньку Інгігерд, – запинаючись, промовив конунг.

– За що? – не второпав Ярослав.

– За те, що полонила тебе. Ти повинен її зрозуміти. Вона зробила це, захищаючись, – ніби виправдовувався конунг.

– То вона твоя дочка?! – Ця здогадка на мить вивела його з рівноваги. Тепер він не знав, що й думати.

– Це мій скарб, – щиро усміхнувся Улоф.

– Дуже гарна й смілива дівчина! Я радий, що нарешті все прояснилось, – сказав заінтриговано Ярослав. І почуття з новою силою закрутилися навколо загадкової незнайомки, котра зустрілася на його шляху. Тепер у голові проносився цілий вихор думок.

– Розкажи, як так трапилось, що ти прибув у наші краї один? Бо я не повірю, щоб ти вирушав у подорож без супроводу, – пронизливим поглядом подивився на хлопця Улоф Шетконунг.

– Мої кораблі чекають у гавані. Із собою я взяв тільки чотирьох людей, щоб не привертати уваги, та й ті загинули по дорозі. Хоч доля двох досі не відома, бо вони не впливли на поверхню після того, як наш човен знесло у водоспад, – відповів Ярослав, мимоволі сперся головою на руки й почав терти чоло, роздумуючи: «А може, тоді, не дочекавшись, я занадто швидко рушив геть? Можливо, потрібно було довше шукати друзів? Може, вони потребували моєї допомоги?»

– Хтозна, куди течія їх могла занести. Ще знайдуться. Не хвилюйся. Я накажу своїм людям, щоб оглянули ті місця, – заспокійливо мовив конунг, поплескавши хлопця по плечу.

У цей час до зали почали вносити різноманітні наїдки[17 - Страви.] та напої, ставлячи їх на гарний різьблений дерев'яний стіл під просторими величезними вікнами з різнокольоровим склом. Ніжки стола дивовижно граціозно вигнуті, через що він здавався живою істотою. На чотирьох кутах – вирізьблені голови левів з відкритими пащами. Складалося враження, що звірі тримають стіл на спинах. Поруч стояли й лави витонченої роботи.

Коли все було готове, Улоф Шетконунг жестом руки запросив Ярослава відвідати наїдки. Тут був і копчений лосось, нарізаний велетенськими кусками, і смажена печінка тріски, і шматочки в'яленого кальмара, і зварена на оленячому м'ясі юшка, запах якої рознісся відразу по всій залі і залоскотав носа, і печена ріпа, здобрена маслом. Чи то Ярослав був

такий голодний, чи то страви були надто незвичні, смачні й пахучі, але під впливом пива і різних настоянок, котрими його частував конунг, а також розмови за столом, він відчув, що у нього знову з'являються сили і наче починають рости крила.

Крила стали такі великі, що хлопець злетів угору і побачив землю зверху. Летів і летів безстрашно проти вітру і знав, що оце під ним, скільки око сягає, – ото його володіння, його земля, і відчував, що все життя готовий покласти на те, щоб та земля була найбагатшою і найщасливішою в світі. Невідомо, чи довго б він ще так літав, якби не дощ, що став спочатку накрапати, а потім уперіщив на повну силу, і йому стало холодно, так холодно, що аж зубами цокотів...

Ярослав відкрив повіки і зрозумів, що голий-голісінький сидить у теплій воді, а служниці поливають його з цеберок прохолодною водою. Від несподіванки підскочив на рівні ноги, і жінки тут же закутали його в теплі покривала. Хлопець не міг згадати, як опинився тут. Єдине, що ще пам'ятав, – це сині очі, які переслідували всюди. Він перебував, наче в тумані. Щойно голова торкнулася ложа, він миттю провалився кудись у нову невідомість, але відчуття легкості з дивного видіння не покидало його. Заснув, як дитина, безтурботно і швидко... І наснилася цього разу дівчина, та така вродлива, що не міг відвести від неї погляду. І весь час здавалось, що вже десь її бачив. Але не міг пригадати, де саме. І тому довго не наважувався підійти. Та коли все ж вирішив і попрямував до неї, дівчина раптом перетворилася на прекрасну білу лебідку і залопотіла крильми просто перед його носом та почала здійматись у небо до чорного лебедя. З переляку Ярослав навіть не зрозумів спочатку, що трапилось, та уві сні усвідомив, що будь-що мусить утримати це видиво. Щодо духу наздоганяючи, за мить стрибнув високо за лебідкою і вхопив за хвіст. Вона пручалася та махала крильми, злітаючи все вище й вище... І тут хлопець прокинувся... «Що за дивний сон?» – подумав він, сидючи на краю ложа... Та, помалу пригадавши всі незвичайні пригоди попередніх днів, усвідомив нарешті, де він. Усміхнувся, смачно потягуючись...

– Кривий, ти собі ще тут поговори! Я тобі повідомляю: князь Святополк дав наказ! Якби моя воля, я б зараз лежав на печі і їв калачі, а не до тебе в таку пору їхав, – сказав одноокий. На плечі у нього висів кручений лук, з лівого боку на шкіряному поясі – оздоблений коштовними каменями меч. Уся його міцна статура й одяг аж кричали про владність і багатство.

– Тимоше, ти ж купець, тобі легше це буде зробити. Ти ж знаєш: я немічна стара людина. Ногою важко ступати, не можу ходити. А ти мені даєш таке завдання, що я з ним ніколи в житті не впораюсь, – скривився його співрозмовник, невисокого зросту чоловік з палицею, на яку спирався шкультигаючи. Одне плече при цьому стирчало вище від іншого. Чорні, як вугіль, очі злодійкувато бігали, фіксуючи все, що потрібно, і не звертаючи уваги на інше.

– Кривий, не зли мене! Ти мій боржник! Не забув? А кому з нас двох легше це зробити, то знаєш сам, що тобі, – грізно наступав на нього Тиміш.

– Ну чому завжди я? – запитав Кривий і почесав сиву бороду, що стирчала гострим кутом уперед та нагадувала козячу. Права рука спиралася на дивну палицю, витесану з гілляки у вигляді обплетеної навколо неї змії. І саме те місце, за яке він тримався рукою, було її шиєю. А з пащі стирчав погрозливо роздвоєний язик.

– Бо ти непримітний, на тебе ніхто й уваги не зверне. А, йде собі кудись Кривий, та й нехай собі... Ніхто тебе не зачепить і ні про що не питає, – переконував Тиміш.

– Я старий і немічний... – затято почав знову Кривий, блискаючи своїми злими чорними очима.

– Я нічого цього навіть слухати не хочу, а Святополк також! Сам знаєш: якщо ми цього не зробимо, непереливки буде тобі й мені. А якщо все вдасться, то і ти, і я будемо у виграші. Хіба мало ти зі мною кошту заробив?

– Та вже ж багато, – зніяковіло відповів Кривий.

– То чого ж ти, Мишко? Вій до праці! – підбадьорив його Тиміш.

– А-а гроші? – ніби ненароком запитав той.

– От бачиш, який ти швидкий! Гроші вже йому подавай! – не на жарт розійшовся одноокий.

– Сам розумієш, без грошей тут нічого не вдієш, і навіть нема чого починати, – вже сміливіше наполягав на своєму Мишко. Кривий прекрасно розумів: якщо він не візьме їх зараз, то не зможе взагалі ніколи отримати.

– Ох, і хитрющий ти, Кривий. Та дам я тобі кошт, дам, – вирішив змінити тон одноокий.

– Ти мені зараз заплати, а то я навіть і не починатиму! Зрозумів?! І я добре собі уявляю, скільки це все коштує! – перейшов у наступ Мишко, розуміючи, що той хоче пошити його в дурні.

– От, на тобі, не бубони. – Нарешті одноокий витягнув з-за пазухи мішечок з монетами і кинув Кривому. Той вправно вхопив його, перевірів срібло на зуб і зразу заховав десь у бездонних кишнях свого одягу, задоволено погладивши вус.

– Ну, тепер можна про щось говорити, – сказав і обпалив поглядом злих чорних очей одноокого Тимоша, від чого тому аж щось у животі закрутило.

Розділ 5. Підслухана розмова

Інгігерд стояла біля стіни, слухала і вухам своїм не могла повірити. Кого це вона впіймала? Дівчина і гордилася собою, і водночас їй ставало соромно. Як же ж тепер показатися йому на очі? На щастя, батько не кликав більш нікого до трапези. Гість був, очевидно, дуже важливий. Він говорив з ним і говорив. І кінця тій розмові не було. Ноги принцеси затерпли, хоч і переступала з однієї на другу.

Надійшли сіро-сизі грозові хмари. Надворі трохи стемніло. Почав накрапати дощ. Грімilo... Кімната щораз спалахувала від блискавиць, вимальовуючи на стінах дивні химери, котрі тремтіли і стрибали. Тепер дівчина стояла майже в абсолютній темряві, боячись запалити свічку з пахучого бджолиного воску. Так довго бути тут не можна, бо домашні спохопляться і почнуть шукати її. А тому принцеса швиденько непомітно вийшла з кімнати, зійшла вниз, порозмовляла з челядинцями, перекинулася кількома жартами з Доріс, котра для неї була як мати і дуже переживала, де це вона пропадала такий довгий час. Пройшла в кухню, де готували їжу: варилася юшка, пахло печеною ріпою і на рожні смажилася оленина.

— І де тебе носило? Ми вже тут усі очі видивили, не могли собі уявити, де ти пропадаєш. Регнвальд казав, що ти, мабуть, знову виконуєш якесь завдання Одина. Він і сам мав до тебе якусь важливу розмову, — з цікавістю повідомила Доріс, висока симпатична білява дама середніх літ, яка вовтузилась біля печі та давала розпорядження слугам.

— Ого, мій кузен за мною скупив? — усміхаючись, мовила Інгігерд. — Зі мною сьогодні стільки всього трапилось, що несила зараз розповідати. Яюсь розкажу... — відповіла вона, поспішно ковтаючи на ходу води, бо спрага мучила її більше, аніж голод. А ще нашвидкуруч відрізала шматочок запашного печеного м'яса і покуштувала його, закативши від задоволення очі.

— А де ж Астрід і Регнвальд? Та й узагалі всі?

— Взяли кількох твоїх лучників і подались на полювання. Вони ще також не повернулися. А це правда, що ти впіймала... — повела далі Доріс, але так і зупинилась на півслові, бо Інгігерд уже не слухала її. Вона знову бігла вгору східцями. Тільки її й бачили. Цікавість вела дівчину туди, де зараз, здавалось, вирішувалася доля цілого світу. У ній прокинувся азарт.

— От вертихвістка, — з любов'ю мовила Доріс і різко оглянулася, та так, що її білий чепець перехилився набік і смішно повис над лівим вухом. Усі, хто знаходилися в кухні, застигли з

відкритими ротами й нашорошеними вухами, ніби їх хтось заморозив.

– Ви чого повитріщалися? Всьому свій час! До роботи! Швиденько! Дзвінок уже давно було чути! Треба трапезу розпочинати, а ви ще тут. Несіть усе до зали, – суворо сказала вона, і дівчата, які б уже за інших обставин починали підсміхатись із перехиленого чепця, зараз не посміли цього робити. Для більшої конспірації опустили очі додолу, бо якщо Доріс сувора, то краще мовчати. Та тільки-но вона відвернулася, як погляди їхні зустрілися в раптовому польоті й запалили іскру сміху. Дівчата любили Доріс. Хто їх ще так пожаліє та приголубить, як не вона? Хто ще вміє так щиро й дотепно пожартувати з кожного, як ця мила жінка? Вони, як уміли, ховали усмішки: хто – в руку, хто – в чеpecь, а хто й відвертався, не витримуючи сміхотворної хвилі, щоб не розреготатися на всі зуби...

А Інгігерд тим часом уже була на другому поверсі в потаємній кімнатці. Зайшла навшпиньки, тихенько прихиливши за собою двері, і приготувалася слухати далі. Враховуючи те, ким насправді виявився її полонений, усе набувало зовсім іншого вигляду.

– Ці леви, мов живі. Хто вирізьбив тобі такий чудовий стіл? – поцікавився Ярослав.

– Є у нас тут один майстер. Що бачить, те й вирізьблює, – з усмішкою мовив Улоф слов'янською мовою, чим вельми приємно здивував Ярослава.

– У нього дуже тонке бачення світу. Я в дитинстві часто різьбленням займався. Але ось так, як живих... Для цього талант потрібен. Варто було б цього майстра до себе запросити, коли повернуся знову в Київ княжити, – промовив він.

– Ну, до цього спочатку треба дожити. І Київ ще треба відвоювати.

– А я його відвоюю, чого б це мені не коштувало. Не заради себе, а задля народу, – впевнено мовив Ярослав, ударивши себе кулаком у груди.

– А люди підуть за тобою? – примруживши око, запитав конунг.

– Саме вони мене сюди й послали, – запально мовив Ярослав.

– Якщо ти впевнений у своїх правах посісти знову великокняжий престол київський, цього домогтися буде легше.

– Якби я не був упевнений, то не брався б. Я син Володимира Великого і борюся за свої права проти Святополка.

– І що ж Святополк?

– Він і не брат мені зовсім, а хоче заволодіти тим, що йому не належить. Адже ж три роки

тому він уліз в довіру до мого батька, зумів налаштувати його проти нас, усіх його дітей.

– Я знаю про це...

– Через того пройдисвіта й помер мій батько, Великий Князь Київський.

– Тож важко тобі тоді було втримувати владу?!

– Авжеж! Три роки минуло, як я посів київський престол. І тепер він знову напав! Та не сам!

– А кого ж він найняв для походу?

– Прийшов уже з військом свого тестя, польського князя Болеслава Хороброго, щоб загарбати мої землі, і забрав у полон багато людей, не оминувши й моїх рідних сестер.

– Ти говориш, а я відчуваю твій біль отут, – мовив Улоф, пристрасно вдаривши себе кулаком у груди.

– Мало того! Болеслав ще й привласнив собі всю державну казну у змові зі скарбничим, десятичним священником, відповідальним за неї. І знаєш, що болить ще більше?

– Що ж? – схвильовано запитав конунг.

– Святополк йому ще й пообіцяв мої городи Червенські[18 - Червенські городи: Волинь над річкою Західний Буг, Городло, Угровеськ, Сутійськ, Стовп'я та ін. Року 1018 Святополк віддав Червенські городи польському князю Болеславу I Хороброму за перемогу у війні з Ярославом.] віддати в разі перемоги! Тепер я мушу ці землі відвоювати й об'єднати їх під однією рукою.

– Я тобі допоможу в цьому. Гінцям твоїм я цього не міг сказати, бо хочу особисто обміркувати з тобою подробиці, – притишивши голос і наливаючи повний кухоль, мовив Улоф-конунг. – Частуйся.

Вони випили свіжого пива і з задоволенням узялися до наїдків. Ярославові не терпілось почути подробиці, але голод брав своє, князь ледь стримував себе – таке все було запашне і смачне. Юшка з оленини вкупі з пивом розлила приємне тепло по тілу і, здавалося, жилами текла вже зовсім інша кров. Перебивши трохи відчуття голоду та обдумавши почуте, він мовив:

– О, великий Улофе, я приємно здивований з твоїх слів. Ти великий воїн, завойовник, рівних якому немає на світі. Не думав і не гадав, що так відразу отримаю відповідь, ще нічого не спитавши.

– Не поспішай хвалити, бо не знаєш моїх умов, – сказав конунг, усміхнувся лукаво, прищуривши око, і наповнив кухлі цього разу наливкою.

– Щось підказує, що мені сподобаються твої умови, – також усміхаючись, відповів Ярослав, у котрого в голові вже визрівав план.

– Ну, що ж, я допоможу тобі у всьому, про що ти попросиш, а ти за це віддаси мені володіння Альдейгюборга[19 - Землі сьогоднішніх Ладogi і Санкт-Петербурга.] разом з усіма прилеглими землями, – майже пошепки сказав конунг.

«Хитрющий Улоф, – подумав Ярослав, але нічого не сказав. – За ці землі він постійно веде боротьбу».

– У мене також є умови, – ні хвилі не вагаючись і не відповідаючи на вимогу, мовив Ярослав, не збентежившись. Цим він одразу завоював повагу конунга.

– Ха-ха! Тямущий хлопчисько! Які ще в тебе можуть бути до мене умови? – вже зовсім як до сина, сказав конунг, знову примруживши око і лукаво посміхаючись.

– Віддай за мене свою дочку... – схвильовано видихнув Ярослав. Жилочка на шиї скажено пульсувала в очікуванні відповіді. Ще, здавалось, він ніколи так не переживав.

Ця неочікувана пропозиція вплинула на настрій Улофа зненацька. По очах помітив, яка внутрішня боротьба відбувається зараз у його душі.

– Котру? – в сум'ятті запитав він.

– Скільки б дочок у тебе не було, я хочу тільки одну, ту, яка мене полонила, – пристрасно сказав Ярослав.

– Я б залюбки... Тільки... Хлопче, ти трохи запізнився. Моя старша дочка Інгігерд заручена з королем Норвегії, Олафом II, і незабаром має відбутися весілля. Отже, це неможливо, – затинаючись на кожному слові і знову наливаючи міцного напою, видавив із себе Улоф.

– Яке прекрасне в неї ім'я... – сказав Ярослав, сперши на руку свою голову, яка чомусь стала важкою.

– Авжеж, ця дівчина – мій скарб, – з гордістю виголосив конунг, високо піднявши кухоль.

– Батько колись давно вчив мене, що у світі немає нічого неможливого. Завжди можна щось придумати. Я остерігаюся давати тобі поради, але якщо дозволиш, то запропонував би одну.

– І яку ж? – з цікавістю запитав Улоф, наповнюючи знову кухлі та гикаючи від надмірного хвилювання.

– З нашої розмови я зрозумів, що в тебе не одна дочка. Отже, ти можеш видати за нього іншу. Тільки треба знайти причину, чому ти так вчиниш. Вихід завжди можна знайти.

При цих словах брови Улофа поповзли вгору. «Ого, куди сягнув! А цей хлопчисько далеко піде! І він таки має рацію. Причину й справді можна знайти, і я вже навіть знаю яку...» – мовчки розмірковував конунг, ухопившись руками за стіл. Пильно вдивляючись в обличчя гостя, він подумки високо оцінив його стратегічний дар.

– Зрозумій! Якщо Інгігерд стане моєю дружиною, вона володітиме разом зі мною такою величезною країною, як Київська Русь. А це набагато більше, ніж Норвегія. І я тобі обіцяю, що зроблю все, щоб вона була щасливою, – пристрасно промовив Ярослав.

Цей аргумент був, напевно, найважливішим для чуйного батьківського серця конунга, бо він, схиливши голову на руку, подивився мрійливим поглядом на вогонь у каміні, і йому вже справді ввижалися багатство і розкіш, в яких житиме його донька, його маленька Інга.

Вони ще довго говорили на різні теми... І така цікава була ця розмова. До кінця трапези стали найкращими друзями. Обнімалися і клялися один одному у вірності до кінця життя...

Улоф розмірився і в думках понісся далеко-далеко. Уявляв собі вже, що Інгігерд – княгиня. І вирішив усе-таки намовити її на цей шлюб.

«Якщо добре подумати, то ким був для неї конунг Олаф II? Та ніким! Вона його ще взагалі не бачила. Ха-ха! Та й він також, хоча присвячував їй саги. А от Ярославові, видно по очах, припала до душі моя маленька Інга. Такому чоловікові не страшно й віддати кохане дитя. Та й від смерті ж він її врятував...»

...Згодом тільки одне здивувало конунга. Щойно Інгігерд розповіла йому про зміюку, де і як усе відбувалося, про змагання князя зі смертю, він одразу послав туди людей, щоб принести шматки мертвої рептилії і засмажити, як делікатес. Та диво! На тому місці нічого не знайшли, хоча трава була прим'ята на великій території...

Розділ 6. Таємниця за сімома замками

Інгігерд стояла, припавши до кам'яної стіни, і не відчувала холоду. У душі все вирувало. Вона не вловила й половини з того, про що вони там шепотіли. Здогадувалася, що мова

йде про неї, а тому це цікавило її неабияк. Та не могла нічого вдіяти. І так і сяк примудрялася підставляти вухо то одне, то друге, але вдалося почути тільки уривки окремих фраз. Ноги заклали, плече, яким притулилась до стіни, нило, очі від напруги пекли, ніби піску в них насипали, але цікавість не відпускала. Та раптом від холоду чи від пилюки, якої нанюхалася з отвору, так закрутило в носі, що принцеса змушена була, затулившись руками, швиденько навшпиньки вибігти з кімнати. Вже на півдорозі до своїх покоїв дівчина чхнула від усієї душі, не стримуючись, і раптом розсміялася. Добре, що в коридорі нікого не було.

Заскочивши до опочивальні, Інгігерд нахилилась до каміна, щоб трохи зігріти руки. Жовтогарячі язички облизували дерев'яні поліна. Попередні дні були досить похмурими, тому в замку зараз навіть холодніше, ніж на подвір'ї. Вона присіла навпочіпки і вдивлялася у грайливе полум'я. А воно, мов живе, яскраво спалахувало, перестрибуючи з поліна на поліно, сміялося, корчило гримаси, тріскотіло і щось наче тихо нашіптувало. Це була мелодія її спокою, коли дівчина могла заглибитись уся і повністю у своє внутрішнє Я, коли всі навколишні звуки зникали. І тоді Інга переносилася в зовсім інший, потаємний світ. Там вона була сильна, могла з легкістю керувати своїми думками, почуттями і мріями.

Минулого року, коли за рішенням тінгу[20 - Давньоскандинавські урядові збори, які складалися з вільних чоловіків країни (на кшталт віче). Тінги зазвичай мали не лише законодавчі повноваження, але й обирали вождів або конунгів.] вона заочно заручилася з королем Норвегії Олафом II, батько послав її на науку до мудреця Одина, як його тут називали, який жив недалеко від капища та багато чого міг навчити. Ходили чутки, ніби він осягнув таємниці загробного світу. Інгігерд давно захоплювалася розповідями про мудреця, давно просила батька про це, та конунг зволікав, хотів, щоб вона набралася досвіду, була більш витривалою і розумнішою, бо, не підготовлена, навряд чи повернулася б живою після несподіваних пригод.

Цей час настав. І дівчина вже кілька місяців поспіль осягала таємниці світу, проходила різноманітні випробування. Щоразу долала відстань від замку в Сигтуні до володінь мудреця Одина, переборюючи всякі перешкоди. Це були цікаві подорожі, але водночас небезпечні й непередбачувані. Спочатку принцесу супроводжували лучники. Але з часом, коли вона відчула, що сильна і здолати її практично неможливо, бо брала вже участь поруч з батьком і братами не в одному бою, вирішила ходити сама або в супроводі собаки Ерейри та конячки Адель.

І весь цей час дівчина готувалася стати дружиною короля Олафа II. На його замовлення були написані саги, в яких змальовувалась краса принцеси і котрі він прислав їй через своїх послів. Читаючи їх, дівчина затамовувала подих і очікувала дня, коли, нарешті, побачить того, хто полонив усі її думки. Саги їй подобались, і своїм дівочим серцем вона Олафа вже майже кохала, хоча жодного разу ще не бачила. Їй самій це здавалося інколи дивним, але дівчина втішала себе думкою, що така доля всіх принцес на світі. Інгігерд знала, що він мужній і хоробрий, і вірила, що захистить її, якщо буде така потреба.

Хоча всяке про нього розповідали бувалі воїни. У такі хвилини Інгігерд затуляла вуха, щоб не слухати нічого поганого про майбутнього мужа. Однак щораз серце дівчини стискалося від очікування якоїсь не до кінця оправданої жертви зі свого боку. Тисячі разів запитувала себе: то кохає вона його чи боїться? Але ж ні! Тисячу разів ні! Дівчина й сама була мужньою і вміла за себе постояти. Кожного вечора перед сном мріяла про той час, коли стане королевою Норвегії, про конунга Олафа, який буде її любити понад усе на світі. Уявляла собі палац, у якому житиме, і ще багато-багато всього. Зранку, проснувшись, вона не розуміла, як можна виходити заміж за людину, якої ти ще жодного разу не бачила і про яку наслухалася стільки поганого.

Та було щось таке, чого вона не могла нікому розповісти. Таємниця за сімома замками. Одного разу Інгігерд попросила Одина передбачити її майбутнє. Він довго ходив з нею кругами попри всі камені з рунами, що стояли навколо капища, поки не зупинився навпроти мармурового ковша, наповненого водою. Вдивляючись зосереджено в її глибину, занурив туди обидві руки й обмив обличчя дівчини. Довго щось нашіптуючи та перебираючи священні руни, він, нарешті, вимовив:

– Тільки у твоїй владі вибрати свій шлях. Я навчу всього, що знадобиться в житті. Але запам'ятай: випробування ще не закінчились. Одне з них здолаєш не ти. Якщо обереш того, хто врятує від напасті, то будеш для нього богинею і володітимеш половиною світу. Можна вибрати шлях, усіяний кістьми і кров'ю, і потім про тебе не згадає ніхто. А є інший, що приведе до благодаті, ім'я твоє буде священне, і згадуватимуть його у віках.

Ці слова неможливо було забути. Дівчина вивчила вже їх напам'ять, постійно повторюючи в умі. Навіть не сумнівалася, що тим лицарем, котрий виконає одне з випробувань, буде конунг Олаф II, її майбутній муж. Уже незабаром весілля. На честь заручин вона відправила йому як подарунок шовковий золотий плащ із срібним поясом. Довго вибирала його серед товарів, привезених зі Сходу, переглядаючи все разом з матір'ю і батьком. А ще тут була сестричка Астрід, з котрою вони не раз обговорювали, яким буде весілля, у що наречену одягнуть, хто буде її супроводжувати, хто йтиме по боках... Здавалося, сестричка була більш закоханою в Олафа, ніж сама Інгігерд. Вона аж марила, так хотіла побачити короля Норвегії, про якого було складено безліч саг, що звеличували його силу, мужність і безстрашність...

Мати принцеси, Естрід Ободритська[21 - Зараз Мекленбурзька, (Мекленбург – місто в Німеччині, раніше слов'янський Ререк, Велеград, місто Велеса).], давала вже їй настанови щодо подружнього життя. Інколи дівчина затуляла свої гарні вушка, щоб не чути всього, що їй розповідали, настільки диким воно здавалося. У глибині душі вона мріяла про прекрасного принца, за котрим пішла б хоч на край світу... А бувалі вої розповідали про Олафа як про вбивцю і насильника, від якого слід захистити батьківські землі, бо він постійно на них нападає. А тому дівчина ставала все більш невпевненою в майбутньому шлюбі... І не уявляла, як житиме з такою жорстокою людиною.

Але те, що сьогодні трапилось у лісі, виходило за всі рамки її можливих уявлень. Десь далеко в підсвідомості вона відчувала, що цей лицар сподобався їй більше, ніж вона б цього хотіла. І саме він сьогодні врятував їй життя.

«А може, це і є мое майбутнє? – закралася несмілива думка. – Адже ж Олаф ні від чого мене не рятував...» І в ту ж мить поліно, яке горіло в центрі вогнища, почало спалахувати і, зненацька підстрибнувши й потріскуючи, випустило сніп іскор, що полетіли вгору, до комина. Інгігерд аж підскочила і сама до себе засміялася.

Було щось містичне в цьому. Вогонь реагував чутливо на кожну її думку, так, ніби там сиділа якась жива істота. Щойно дівчина починала думати про одного – полум'я яскраво спалахувало та іскри підстрибували високо, а згадувала про іншого – вогонь майже затухав.

Це все знаки, про які їй розповідав Один. Очевидно, звали його так, бо він довгий час жив самотньо, один як палець. Інколи до нього сходились учні й одночасно допомагали йому у всьому, а він навчав їх багатьох премудростей. Колись Один був одним із волхвів, що служили у величезному слов'янському язичницькому храмі Аркона, який височіє на острові Рюяні[22 - Нині німецький острів Рюген, півострів Віттов. Острів Рюген дуже фрагментований і має у своєму складі багато мисів, кіс і півостровів.]. Туди стікається на великі свята слов'янський люд з усього світу на поклоніння своїм богам, а особливо богу Святовиту. Туди щодня приходять люди, щоб принести в жертву мед, просо чи ячмінь, щоб попросити милості для себе та всієї родини. У тутешніх волхвів можна дізнатися про своє майбутнє, і подекуть, що арконівський оракул[23 - Жрець, який пророкував майбутнє від імені божества.] завжди каже правду. Про це Інгігерд знала ще змалечку. Тут же є й школа, де навчають здібних хлопчиків волхвівської справи. На це не кожен здатний – не кожен зможе чаклувати, керувати хмарами, сівбою і людьми.

Таємниче волхвівство вчив колись і Один. Як він опинився саме тут, ніхто не знав. Сам збудував у лісі капище та час від часу передавав молоді незвичайні знання. Скількох вікінгів тут вишколив! Так вправно володіти зброєю, здавалось, умів тільки він. Ще ніхто і ніколи його не переміг та не перехитрив. Навіть сам конунг намагався, та не спромігся. Волхв був під охороною Улофа, який мав до нього повну довіру. Колись давно Один урятував конунгові життя. Тому тепер міг робити все, що заманеться... І знав: йому ніхто не заборонить.

Навколо всі приймали християнство. Так повелів конунг. Та Улоф був мудрим правителем і не заперечував існування різних вірувань людей на своїх територіях. Але ж місто Сигтуну спеціально побудував і зробив новою столицею Швеції замість Упсали[24 - Попередня столиця Швеції.], щоб запровадити там тільки християнство. Цього він хотів від усієї душі. Незважаючи на те, що в Упсалі набудовано багато християнських храмів, там процвітала стара язичницька віра. Знаючи батька, Інгігерд могла б ручатися, що ні в Бога, ні в троя

він не вірить. Його безстрашність неодноразово це їй доводила. Але Один... Він був для конунга авторитетом. Те, що той умів, не вкладалося в звичайне уявлення про людину. Він знав, здавалося, все про все, вмів раптово зникати і з'являтися, лікувати травами, замовляннями і самими тільки руками. Читав думки, знав минуле і бачив майбутнє. Володів зброєю так, що його ніколи і ніхто не вмів перемогти. Тому і йшли до нього всі, хто хотів дізнатися про щось більше в цьому житті і чогось більшого досягти. Сказати, що він умів і знав усе – це нічого не сказати. Люди, яких він навчав, ставились до нього майже, як до Бога.

«Треба буде обов'язково піти до Одина і запитати ще раз про свою долю...» – подумала Інгігерд – і полум'я запалало яскравіше.

Але ж ні, батько ніколи не відступить від свого слова, бо від її шлюбу з Олафом Норвезьким залежать території, які 18 років тому Улоф Шетконунг разом із королем Данії Свеном Вілобородим забрали у норвегів. Ця земля належала Швеції вже досить довго, щоби тепер так просто її віддати. Скільки всього там було зроблено, побудовано, облаштовано. І люди задоволені його правлінням. А тепер, уже два роки поспіль, Олаф II Норвезький вів війну проти її батька, щоб відібрати ці території. В тій війні ніхто й ніяк не міг перемогти. І сміх, і сльози! Тому й зібрався тінг, щоб вирішити це болюче для обох країн питання. Згідно з договором Улоф Шетконунг зобов'язаний був видати Інгігерд заміж за короля Норвегії, щоб на цьому покінчити з війною.

Як тільки думки її торкнулися Олафа, подув вітер, котрого раніше не відчувала, – і полум'я враз ніби чогось злякалось, пригасло. Язички зникли, тільки поліна жевріли. Це було дивно. Чому? Чому потойбіччя посилало їй такий знак? Адже ж Олаф її наречений. Дівчина не могла повірити в те, що побачили її очі, і осягнути своїм наївним дівочим сердечком. Так, вона багато всього навчилася у мудреця Одина. Багато всього знала. Але зараз її серце було переповнене почуттями, а це – поганий поради́ник, коли потрібно тверезо мислити.

Принцеса належала до династії Інґлінґів. Її батько, Улоф III Шетконунг, був сином Сіґрід Гордої[25 - Князівна Гунхільда П'яст із Західної Померанії (сьогодні територія Німеччини між Мекленбургом (колись Велеград) і Бранденбургом (колись Бранібор).] та Еріка VI Сегерселля[26 - Переможний.], короля Свеаланду. А це багато що означало. Тому її виховували в дусі гордості за свій рід і любові до рідної землі, мови, звичаїв. Дідусь Інгігерд поставив собі за мету об'єднати всі землі Свеаланду. І двадцять років тому доєднав південні території – Геталанд[27 - Південна Швеція.]. Сина свого Ерік сам навчав усього, що вмів, як тепер робить і Улоф. Його діти беруть участь у всіх бойових діях і навчаються управляти країною. Тому дівчина знала, що потрібно завжди керуватись холодним розумом, а не гарячими почуттями...

Розділ 7. Веселе полювання

У двері постукали. Це вивело дівчину із заціпеніння. Вона відізвалася в задумі:

– Хто там?

– Це я, Астрід, – пролунав бадьорий голосочок.

– Заходь, – відповіла Інгігерд і усміхнулась, а та вже бігла до неї в обійми. Вона була сестричкою від іншої матері, як і її брат Емунд. Естрід Ободритська не любила дітей від незаконної дружини Улофа, Едли. Як і кожна мати, а тим більше королева, вона насамперед переживала за своїх. Оскільки Едла була дочкою вендландського[28 - Вендландія – колишні слов'янські території, а тепер частина Німеччини.] князя, а також слов'янкою, як і вона, та майже її землячкою, то дозволила, щоб мала Астрід і Емунд виховувались разом з її дітьми, Інгігерд і Якобом. Принцеса так любила сестричку, що жити без неї не могла, і ці почуття були взаємними. Та зрозумівши, що Емунд у майбутньому може стати загрозою для сходження її сина Якоба на престол, королева відправила його ще юнаком до матері, де той і виховувався дотепер.

– Чому ти тут сидиш самотня? У нас там так весело! Ми щойно приїхали і привезли з собою велетенського оленя! Ходімо до нас! – сміючись, весело щебетала Астрід і тягнула її за собою.

За останній рік дівчина так витягнулась, виросла непомітно. Була вона не такою високою, як Інгігерд, худенькою і граціозною, як молода лань. Хоч Астрід на кілька років молодша від сестри, однак намагалась не відставати від неї у вміннях і майстерності володіння зброєю. Та насправді не була войовничою. Дівчина більше любила співати й танцювати. Світло-сірі оченята, обведені темним обідком, були такими щирими. Дивились просто в душу... Її чистосердечність була очевидною. Довге світло-русе волосся, заплетене в п'ять рядів колосками від самого чола, надавало обличчю Астрід дуже розумного вигляду.

Весело сміючись, вона витягла Інгігерд з кімнати, і дівчата обидві зараз бігли довгими розлогими мармуровими сходами до трапезної, де було чути сміх і веселі розмови. Коли сестри зійшли вниз, до них підбігла зграйка гончих собак, і всі вони, виляючи хвостами, намагалися лизнути руку то Інгігерд, то Астрід. Дівчата гладили і плескали їх по спинах.

Поки тривав весь цей гармидер, у протилежному кінці трапезної почувся гавкіт. Висолопивши язика і не помічаючи жодних перешкод, звідти з усього розгону мчала улюблениця Інгігерд.

– Ерейра! – сміючись, вигукнула дівчина. Але собака, не зупиняючись, налетіла на неї і,

поклавши лапи на плечі, почала облизувати їй обличчя. Інгігерд не втрималася і впала. Та Ерейру це не зупинило. Вона облизувала кожен сантиметр обличчя принцеси, намагаючись так виявити до дівчини почуття, яких їй бракувало, поки та була відсутня. Дівчина сміялась, намагаючись вирватись із цих обіймів, але їй ніяк не вдавалось.

– Ну, постривай-но, Ерейро! І я тебе люблю, моя собачко! Але ж так не можна, люди навколо, подивися! – І Ерейра справді, наче зрозумівши, оглянулася, і, як нічого й не було, продовжила робити те, що й до цього.

Усі, хто був тут, забувши про справи, з цікавістю спостерігали сміючись за цим раптовим виявом почуттів. Ніхто не наважувався допомогти, бо Ерейра непередбачувана, могла і вкусити, коли справа стосувалася захисту її господині. А ще й тепер, коли народилися цуценята, вона несамовитіла від любові до них і до своєї Інгігерд. Всі інші були для неї майже ворогами.

– Виручайте нашу принцесу! Швиденько несить на стіл наїдки і напої! – голосно давала на кухні розпорядження Доріс. Вона ж і випустила Ерейру, яка аж скавчала, так хотіла побачити свою господиню. – Відчувається, що Інгігерд не було кілька днів.

І справді, Ерейра відпустила дівчину тільки тоді, коли почали вносити запашні страви і розкладати їх на столі. Але навіть зараз, коли дівчина вже підвелася, собака раз у раз бігала навколо неї, облизуючи руки, виляючи хвостом і заглядаючи у вічі, ніби хотіла сказати: «Ти бачиш, як я тебе люблю? Не можу без тебе жити. Ти ж моя красуня одна-єдина на світі».

Тепер уже всі наввипередки почали обіймати принцесу і розповідати їй про сьогоднішній вдалий день.

– Ти не уявляєш, що сьогодні трапилося, – почав було Гео, привітавшись з Інгігерд. – Шкода, що тебе з нами не було.

Цей хлопець щиро відданий Інгігерд із самого дитинства. Вона завжди керувала ним, як хотіла, а він, не сперечаючись, виконував усі її забаганки. Якби не різниця в статусі, можна було б подумати, що Гео закоханий. Щосекунди ловив її погляд. Коли про щось розповідав, то здавалось, що робив це наче тільки для однієї принцеси. Високий, худорлявий, з добре розвиненими м'язами, світло-русим волоссям до плечей, стягнутим у хвостик, що спадав на шию, і очима кольору першої весняної бурі, він був симпатичним молодим вікінгом. Одягався просто, та, завдяки правильній статури, все на ньому видавалось найдорожчим.

– Я бачу, що було щось надзвичайне, бо всі такі збуджені, ніби сьогодні зірка з неба впала, – пожартувала Інгігерд.

– Ха-ха-ха! – засміялися всі.

– Що, я відгадала? – спитала здивовано Інгігерд.

– Так, вона звалилася просто, як зірка з неба, а-ха-ха-ха-ха! – не переставав потішатися Гео.

Присутні також голосно сміялися, та найбільше реготав високий красень з карими очима і світло-русим волоссям, розсипаним по плечах. Він одразу виділявся з-поміж усіх своїми витонченими рухами, високим розумним чолом, вагомим перснем на вказівному пальці лівої руки і на диво простим одягом. Його сміх був пересипаний чортиханнями і різноманітними міцними слівцями, з чого всі ще дужче реготали. Це був Якоб, рідний брат Інгігерд, з яким та завжди сперечалася. Він мав дуже високу думку про себе й не пропускав жодної можливості про це нагадати іншим. Ці двоє ніколи не могли дійти спільної думки в жодному питанні: чи то стосувалося володінь, чи політики, чи родинних справ. Деколи в такі суперечки втручався Улоф, щоб їх припинити. Товариства Якоб любив і реготав завжди від душі. До людей, що служили йому, ставився з повагою, як до рівних, ніколи не зазнавався тим, що він з династії Інглінгів. Ось і зараз він поводився невимушено. Душа його, як завжди, була вся, мов на долоні.

– Хто звалився? – спитала Інгігерд. Але ніхто її не чув, бо в загальному шумі це прозвучало, як дзижчання комарика.

– Коли я побачив, як щось велике летить на мене зверху, я подумав – ну все! Тепер мені гаплик! А-ха-ха-ха-ха! – не вгавав Гео. Новий вибух сміху супроводжував його розповідь. Найголосніше реготав Якоб, заражаючи всіх навколо.

– І що ж це було? – знову намагалася дізнатись Інгігерд.

– І коли воно на мене впало, а-ха-ха-ха-ха! – навколо моєї голови, яка мало не відвалилася, стільки зірочок літало! Вони ніяк не могли зупинитись, тому я їх не встиг порохувати, – продовжував далі Гео під загальні вибухи сміху.

– То я дізнаюся, нарешті, що це було? – і сама потішаючись, намагалася перекричати всіх Інгігерд.

– Не що, а хто, – відізвався її двоюрідний брат Регнвальд, примітний високий парубок, котрий сидів недалеко. Його чорняві кучері повністю відрізнялися від світло-русого волосся кузена. Очі вражали яскравим синім кольором, майже таким, як і в Інгігерд, тільки темнішим. Він був стриманішим, ніж Якоб. Не сміявся так голосно, зате любив підхрюкувати. Інколи всі, сміючись із чогось іншого, починали реготати, щойно почувши це кумедне хрюкання.

– Це була я, – сміючись, раптом озвалася Астрід, що стояла біля Інгігерд, витираючи в

знемозі очі від сліз.

– Ти? – здивовано спитала дівчина. – А що ти там робила?

– Я була там швидше, ніж всі інші. Вилізла на дерево, щоб краще бачити місцевість і щоб дерева не заважали. Галявина була, як на долоні, а олень наче летів нею у всій своїй красі! Прицілилась із лука – і тут мене в руку вжалив комар! А другий сів просто на ніс і почав кусати! Я хотіла його придавити, тому швиденько випустила стрілу в оленя і з розмаху вдарила себе по перенісцю, та й утратила рівновагу, – торохтіла мала, не вгаваючи. Поки вона розповідала, всі слухали, затамувавши подих, щоб нічого не пропустити. За швидкою на слово Астрід потрібно було мати добрий хист устигати не тільки почути, а ще й осмислити, що вона сказала. Але коли вимовила останню фразу, вся компанія знову вибухнула сміхом.

– І звалилася мені на голову! – продовжив Гео, округливши очі, чим довів усіх до екстазу. Молодь просто знемагала від дикого реготу. З такою інтонацією вмів розповідати тільки він. Чи щось було такого в тембрі його голосу, чи в погляді, але слова хлопця неминуче приводили всіх до приступу веселощів. А ще додавало гумору хрюкання Регнвальда.

– Спершу підстрелила двох диких качок, тоді повалила оленя! Ха-ха-ха! – вела далі Астрід.

– Я ж прицілювався, та не встиг, бо ти впала на мене! – виправдовувався Гео.

Собаки в цей час, відчуваючи загальну радість, також розважалися по-своєму: обнюхували одні одних, виляли хвостами. Тільки Ерейра невідступно сиділа біля своєї Інгігерд, намагаючись то руку їй лизнути, то дотягнутися до щок, і про цуценят своїх геть забула... Молодь веселилася, розповідаючи далі про свої пригоди. Час від часу то тут, то там було чути вибухи сміху.

– Розкажи краще, сестричко, як твоя подорож до Одина. Ми чули, ти також привезла здобич, – звернулася Астрід до принцеси.

– Усе було прекрасно. А про мою здобич ви дізнаєтесь завтра, бо я дуже втомилася... Доброї ночі всім, – швиденько втекла від відповіді принцеси. Вона просто навіть не знала, що можна розповідати, а що ні.

– Та ні, не йди, залишся з нами ще, – просила Астрід, вхопивши принцесу за руку.

– Посидь тут ще хоч трохи, – звернувся до принцеси Гео. З її появою в нього просинався дар смішити людей. Хотілося жартувати ще, аби побачити, як іскряться її блакитні очі. Але коли Інгігерд зараз піде, втрачається всякий смисл щось вигадувати і веселити всіх навколо. Тільки вона одна вміла так сміятись.

– Не можу, мушу йти поспати. Завтра побачимось.

Інгігерд обняла сестру й побігла східцями вгору, а за нею тут же помчала Ерейра.

На півдорозі Інгігерд мало не збила з ніг батька, котрий якраз вийшов із зали й прямував у трапезну. Вона влучила головою йому просто в живіт. Відповідно Ерейра, котра ні на крок не відставала тепер від своєї господині, уткнулася мордою якраз їй між ноги. Дівчина, котра тільки ще хвилину назад реготала разом з усіма, не втрималася і пирснула в долоні.

– Ти куди так бігла, дитинко? – зупинив її Улоф і також засміявся розслаблено, трохи похитуючись.

– Ой, вибач, таточку! Я дуже стомилася сьогодні, йду спати, – все ще тримаючи руки біля обличчя, відповіла принцеса.

– У мене до тебе є важлива розмова. Твій полонений виявився київським князем. Але якщо ти втомлена, то йди у свою кімнату, поговоримо завтра вранці.

– Якщо потрібно, то можна й зараз, – швиденько мовила дівчина, вже жалкуючи, що сказала про втому. Так кортіло дізнатися, про що говорили батько з Ярославом, бо хоч вона і підслуховувала, та майже нічого не чула.

– Та ні, розмова почекає, іди відпочивай. Подорож до Одина вселила в тебе більше впевненості? – поцікавився конунг.

– Так, я задоволена. З кожним разом мені все цікавіше. Уявляєш, він дає такі завдання, що іноді здається, ніби я в потойбічному світі, – прошепотіла йому на вухо Інгігерд і додала: – І деколи боюся. Але Один навчив мене володіти собою, не відчувати страху, давати собі раду, що б не трапилось.

– Ну що ти, дівчинко моя, ти ж завжди була смілива! У тебе все буде добре, і ти станеш великою людиною! Я в цьому впевнений!

– Але ж знаю, що навіть із наймужнішими чоловіками таке буває. Просто треба швидко вміти себе опанувати, – ніби виправдовуючись, сказала Інгігерд.

– Звичайно, і я, бувало, боявся дечого. Гаразд, ми завтра поговоримо, і ти розкажеш мені про все, що з тобою відбувалося за ці останні дні. А зараз іди відпочивати.

– На добраніч, таточку.

– На добраніч, – з любов'ю мовив Улоф і поцілував дочку в чоло.

Він так не хотів би відпускати її від себе кудись у далекий світ. Інгігерд так тішила його батьківське серце, але що ж тут вдієш. Вона ж принцеса, та неабиякої вроди, і коли-небудь мусить вийти заміж за якогось короля. І його обов'язок – зробити так, щоб її доля була якнайщасливішою.

Улоф знав, що таке щастя. Для нього – це влада. Він умів правити народом, державою та вести успішні війни. То була його стихія. Будучи згустком волі, він нестерпно прагнув перемог.

Такою ж була й Інгігерд. Вона вже змалечку вміло керувала людьми і діяла так, що всі навколо були щасливі. Он скільки лучників під своїм командуванням вже назбирала, їздить із ними навколишніми поселеннями, порядок утримує, зброєю володіє не гірше за будь-якого вікінга. Всі банди, які коли-небудь існували в тутешніх місцях, щезли невідомо куди.

Конунг розумів, що для повного щастя їй потрібне буде справжнє кохання, бо так є у цьому світі: люди народжуються для любові. Водночас надіявся, що дочка ще не має жодних почуттів до Олафа II. Він не хотів би розбивати їй серце. Та й хіба можливо закохатися, якщо ти не бачив людини?

Улоф знав про саги, котрі Олаф присвятив Інгігерд, хоча розумів, що їх писав не сам король. Конунг бачив, як вона готується до заміжжя, як разом з Астрід годинами обговорює цю тему, з яким бажанням вибирала для нього подарунок. Тільки б не закохалась... Але що це він видумує? Потрібно мислити насамперед про країну, про зв'язки з іншими державами.

Отак міркуючи, він ішов до трапезної, де вечеря була в повному розпалі. Там було шумно ілюдно. Конунг любив веселі забави. Улоф і до підлеглих ставився суворо, але по-дружньому. Тому вони, хоч і побоювались, та вели себе в його присутності просто й невимушено. Всі чекали зараз на його появу, бо без конунга ніхто тут не мав права починати трапезу, а особливо тоді, коли йшлося про впольованого оленя.

– Ну що, молодь, які у вас сьогодні успіхи в полюванні? – запитав Улоф, зайшовши в трапезну.

– Наша Астрід стала героїнею, – відповіла за всіх Доріс задоволено. Вона стояла, вперши руки в боки. Доріс була дорідною вдовою, матір'ю шести дітей, четверо з яких – лучники в загоні Інгігерд. Статна, висока, рожевощока, з великими красивими, наче в сарни, очима, котрі щомиті стріляли в різні боки і все помічали, з довгим світло-русим волоссям, зав'язаним в гульку і схованим під чепцем, вона була дуже привабливою домоправителькою.

– І що це вона таке витворила, що вже й героїня? – з подивом запитав конунг.

– Сьогоднішні трофеї – це її заслуга. Вона ще й примудрилася мене впіймати, – похвалився Гео, впевнений у тому, що його підтримають. І реакція не забарилася – всі дружно почали сміятися. Гео був схожий на матір і взяв від неї найкращі риси характеру. Та ще й до того був симпатичним хлопцем, у якого на язиці завжди сиділо кілька жартів, котрими він сипав, немов горохом.

– А хто ж знав, що ти стоїш під тим самим деревом? – не втрималась від сміху Астрід.

– Та я мало не вмер зі страху, коли ти на мене гепнулася! Дотепер всі ребра болять! – вміло вів далі Гео, щоб народ не переставав реготати. При тому він скривився і схопився за поперек.

– Весело тут у вас, – сміявся зі всіма Улоф. – Ану розповідайте про цю пригоду!

І всі навперебій почали розказувати, що і як відбувалося. Поміж тими розмовами конунг розпочав частування олениною, і таця з м'ясом пішла по колу. Сміх не припинявся. Оленина з печеною ріпою смакувала так, що аж за вухами лящало.

Коли вже помалу почали розходитись, Улоф покликав до себе Регнвальда, свого племінника, і сказав:

– Доручаю тобі відповідальне завдання. Треба якнайшвидше зібрати найвідважніших хлопців, готових на все заради Інгігерд. Шлях буде далекий і нелегкий. Можливо, що вони й на все життя там залишаться. Табір розкинемо за рікою, щоб легше було добиратись. Дай хлопцям відповідні розпорядження. Сьогодні ж починайте повідомляти цю новину, щоб на ранок люди вже збиралися. Їх треба не тільки одягнути й нагодувати, а ще й добре підготувати, натренувати для походу. Ти ж знаєш: для нас кожне життя дороге.

Розділ 8. Змова

Ярослав спав безтурботно, наче дитина. Незважаючи на брязкіт зброї, шум гамірного міста та переклички вартових на вежах замку, жодного разу не прокинувся. Затишне потріскування дров у каміні загіпнотизувало його. Тільки-но голова торкнулася подушки, провалився відразу в чудесний сон.

Цього разу він був сизим голубом, а вона – біленькою голубкою. Її пір'ячко підвівав вітер, і воно здавалося таким пухнастим-пухнастим, аж хотілося до нього доторкнутись

дзьобиком. Очі блищали, мов маленькі намистинки. Вони летіли парою в принадну далину. Від близькості голубки в нього солодко щеміло серце і світ здавався таким безмежним.

Пробудження було солодким. Скільки він проспав? Сонце вже заглядало у вікно. Ярослав озирнувся, обвів поглядом розкішну кімнату. По діагоналі від ліжка праворуч стояв кам'яної кладки камін, у якому ще жевріло вугілля. Камінь був настільки гарно витесаний, що складалося враження, неначе то палац маленького розміру. На ньому зверху стояли фігурки звірів, вирізьблені з дерева. Вони здавалися живими: майстер настільки правильно передав усі риси, вигини тіла і навіть шерсть та зуби. Згадав, як колись і він, будучи ще малим, вирізьблював усяку всячину, але так майстерно не вмів. Ярослав солодко потягнувся, прислухаючись до звуків. Відчуття втоми минуло, навіть нога перестала боліти.

Він устав, розім'яв тіло, ще раз із цікавістю оглянув кімнату.

«От тобі й на! А де ж мої речі?» – подумав. Його одягу не було, але на столику розкладена гарна сорочка, під котрою виднілася шкіряна накидка, а на спинці крісла висіли штани. Черевики були тут-таки, але начищені до блиску. Їх шив його особистий майстер. Вони були зручні, міцні і вишукано зроблені з добре видубленої шкіри, вгорі стягнуті широкими ремінцями з витертої замші.

На чудесно вирізьбленому ослінчику, зліва від ложа та недалеко від вікна, стояла умивальниця з глеком води, а збоку висіла тканина для витирання.

Він швидко із задоволенням помив обличчя, шию й руки, ополоснув рот і одягнувся в приготовлені для нього речі. Оцінив своє зображення в дзеркалі, яке стояло майже навпроти ложа й було таке високе, що можна побачити себе на повен зріст. Безтурботно насвистуючи, Ярослав вийшов з кімнати, вхід до якої розташовувався у своєрідній ніші, а за рогом її починався коридор. Підлога тут була вкрита красиво витканими заморськими килимами, тому ноги ступали м'яко і кроків не було чути. Стіни обтягнуті гобеленами, на яких красувалося виткане різноманітне птаство. Це йому нагадало дитинець у Новгороді, а також палац у Києві, де були зібрані найдорожчі килими світу і де він створював навколо себе затишок.

Раптом з лівого боку від себе хлопець почув, як хтось біжить східцями. Та тільки дійшов до повороту, не встиг ще й голову повернути в тому напрямку, як просто до нього в руки залетіла з розгону, мов біла пташка, дівчина з розпущеним довгим волоссям. На ній були зручні облягаючі сірі штани, гаптована зеленувата сорочка з розширеними на кінцях рукавами, які опускалися кутиками нижче рук ще на цілу долоню і внизу закінчувалися кумедною китичкою. Комір цієї диво-сорочки плавно переходив у конусоподібний капюшон з китичкою аж до пояса. Її ніжки прикрашали м'які мокасини, майстерно оздоблені шкіряним швом. Уся вона, майже прозора і така легка, що бракувало тільки крилець, нагадувала лісового ельфа[29 - У скандинавських міфах ельфи – істоти з

надприродними здібностями, що живуть недалеко від світу людей і люблять ночами водити хороводи навколо дерев.]

– Ого! Яка пташка до мене прилетіла! – мимоволі вхопив її в обійми Ярослав, відчувши, яка вона худенька. Його миттєво пройняла тепла хвиля ніжності. Усміхнувся...

– Ой! Добрий день! – на якусь мить ще залишаючись в обіймах, швидко по-слов'янськи мовила вона.

Цей погляд! Які в нього очі! Князь із прищуреною усмішкою дивився на неї невідривно. Здавалося, він і не збирається її відпускати.

– Доброго ранку! – відповів він, ще міцніше притуливши дівчину.

– Уже не ранок! Майже середина дня! Просто всі намагалися не шуміти, щоб не розбудити гостя. Як спалося? – потихеньку випрочаючись з обіймів, мовила Інгігерд.

– То я так довго спав?! Давно мені не було так добре! Ніби в себе вдома, – все ще тримаючи рукою її за талію, відповів Ярослав.

– Я хочу вибачитись за вчорашній полон, – дивлячись спідлоба й винувато усміхаючись, сказала дівчина.

– Хотів би я на все життя в такому полоні опинитися, – прошепотів він, і далі затримуючи її маленьку прохолодну долоньку в своїй руці.

«Це справді він сказав, чи, може, мені почулося? Які теплі у нього руки!» – промайнуло в її свідомості.

– Мій батько чекає Вас, – шанобливо сказала Інгігерд. – Я проведу.

І раптом він відчув дистанцію.

– Звертайся, будь ласка, до мене на «ти», – попросив Ярослав, не відриваючи погляду від цих чудових очей.

– Згідна, – не в змозі уникнути чарів його усмішки, відповіла вона. Коли цей князь усміхався, його обличчя видозмінювалось, світилося, ніби осяяне сонцем. На правій щоці виднілася ямочка, яка просто приковувала до себе її увагу.

Принцеса повела його коридором до батька. Ішла попереду, тому він мав змогу насолоджуватися її витонченою фігуркою. Зростом Інгігерд була на пів голови нижчою від нього, тому здавалась маленькою, і йому хотілося знову пригорнути її до себе.

Дівча дивилось на все захопленим поглядом синіх очей, незважаючи на те, що цей світ такий непевний і завжди десь чатують небезпеки. Від одного лише цього погляду хотілося жити.

– А чи не бажаєш ти бути присутньою при нашій розмові? – нарешті наважився запитати Ярослав, коли вони наближалися до дверей зали.

Він був майже впевнений, що дівчина відмовить.

«Мабуть, у цій країні жінкам не можна втручатися в такі справи», – подумав він.

– Конунг Яріслейв хоче моєї присутності? Я вдячна і з радістю приєдналася б до розмови, але не зараз, бо ми ідемо на плац вправлятися в бойових мистецтвах. Мої вої чекають. А тому перенесемо це на наступний раз.

– Скажи, поки нас ніхто не бачить і не чує, – почав він майже пошепки, заглядаючи їй у вічі й беручи за руку, – якби я до тебе посватався, ти прийняла б мою пропозицію?

– Чому я мала б це зробити? Адже ж я заручена. І восени за рішенням тінгу відбудеться мое весілля з норвезьким королем Олафом II, – відповіла, наморщивши лоба, але тут же усміхнувшись і не забираючи руки. Цим додала йому впевненості.

– Я засліплений твоєю вродою і готовий весь світ завоювати та покласти тобі до ніг, щоб ти забула про свого попереднього нареченого, – м'яким притишеним голосом мовив він, схиливши голову трохи вбік і заправляючи пасмо біленького волосся їй за вухо. Одночасно тильним боком пальців, ніби мимохідь, погладив рум'яну щічку. Ще вчора він відчував безвихідь, не знав, що робити. А зараз так хотілося жити! Заради цієї особливої дівчини!

– Конунг Яріслейв трохи забув, що зараз він утікач, – тихо мовила принцеса, збентежена зненацька цією ніжністю. Їй так захотілося заплющити очі, коли його долонь торкнулась щоки. Та вона відсторонила його руку з незворушним виразом обличчя. – Але я подумаю над цими словами.

«Як швидко все змінюється. Ще вчора я мріяла про Олафа. Хіба ж це можливо?» – подумала вона.

– Я не втікач! Я володар Ростова, Новгорода і всіх торгових шляхів, які через них пролягають. А недавно ще й посідав Київ. Та названий брат захопив київський престол. Ми змушені були відступити. Але я заберу назад те, що належить мені за законом, і завоюю ще багато земель.

Він наблизився майже впритул, говорив стиха, так, щоб це могла почути тільки вона, а її

руку стискав у своїй долоні.

– Ти говориш так упевнено, ніби все це вже сталося, – сказала Інгігерд, слухаючи із зачудуванням.

«Який упевнений у собі цей напівконунг!»

Їй і самій захотілося раптом побувати в його землях і побачити все власними очима. Їй подобалась така завзятість.

– Я це знаю! Так буде! Я це бачив своїм внутрішнім зором. Вір мені, – прошепотів Ярослав їй на вухо.

– Як кажуть старі люди, час усе покаже, – також пошепки, майже непритомніючи і намагаючись не втратити самовладання, сказала вона.

«Та що це зі мною? Наче якісь чари...»

З'явився слуга. Інга, злегка зашарівшись, швиденько звільнила руку.

– Фердинанде, проведи, будь-ласка, конунга Яріслейва до зали, – попросила з гідністю дівчина.

– Буде виконано, моя принцесо, – шанобливо схиливши голову, відповів слуга.

– А зараз мені час бігти. Та й батько вже чекає. Ми ще сьогодні побачимось, – опанувавши себе, вже бадьорим голосом, прошебетала Інгігерд.

Бігши вниз, дівчина озирнулася. Він стояв, усміхався, дивився їй услід і не зводив очей.

Їдучи дорогою, принцеса невідступно поверталася думками до князя. На її думку, так дивно розвивалися події. Ще вчора вона була нареченою одного конунга, сьогодні – їй нав'язують іншого, який, однак, заповнив усі її помисли. Ще вчора він був її полоненим, сьогодні ж – б'є рекорди, щоб узяти її серце в полон.

«Що зі мною? Хіба ж так можна? Я повинна думати про конунга Олафа», – розмірковувала вона.

Інгігерд зловила себе на думці, що з учорашнього дня постійно думає про Ярослава, нескінченну кількість разів прокручуючи в умі всі слова, погляди, рухи, усмішки, і з кожним разом він стає їй усе милішим.

Перед очима невідступно стояв його образ: худорлявий, мускулистий, з гордо

випрямленою спиною і піднятим підборіддям. Видовжене обличчя з тонко окресленими неширокими вилицями і прямим носом, постійна добра усмішка з симпатичною ямочкою на правій щоці, побрита голова, тільки довга чуприна, зв'язана у хвіст, звисала від середини голови з лівого боку і торкалася вуха, в якому красувалося золоте кільце. А ще у князя довгі вуса, що вчора дівчина добре й не розгледіла. На правій руці поблискував громіздкий перстень з печаткою.

Але як же ж так? Вона не зможе так учинити. Хоча сьогоднішня розмова з батьком довела їй протилежне. Улоф Шетконунг добре знав, що він робить. Йому набагато вигідніше було видати її за Ярослава, аніж за Олафа Норвезького. Коли зранку Інґа прийшла до батька і вони обговорювали її майбутнє, він сказав:

– Доню, тобі вирішувати, але ти ж зрозумій, що я на твоєму боці і бажаю, щоб ти була щасливою. Ярослав хоче, щоб ти стала його дружиною, а отже, ти зможеш правити разом з ним Гардарікою, цією величезною країною. Тільки подумай, які можливості відкриваються перед тобою.

– Батьку, як ти зможеш відмовити конунгу Олафу? Адже ж про шлюб давно домовлено, і я вже послала своєму нареченому подарунок. Що ти скажеш на мій захист? Тут мова йде про мою честь і честь нашого роду, – наполягала Інґігерд, схвильовано ходячи залою та імпульсивно жестикулюючи.

– За це не хвилюйся. Хто, як не я, першим мусить дбати про це? Я вже знаю, яким буде моє рішення, якщо ти даєш згоду. Тому я насамперед запитую тебе і даю можливість вибору, але одночасно наголошую: для нашої країни кращим є твій шлюб з конунгом Ярїслейвом. Він контролює всі торгові шляхи звідси і до Візантії. Зараз ми сплачуємо дуже велику данину. Та якщо ти вийдеш за нього заміж, ціну можна узгодити. І ще є багато всяких вагомих причин, про які я не буду тобі зараз розповідати.

– Тату! Все це має такий вигляд, ніби я для вас тут корова, яку ви намагаєтеся якнайдорожче продати! – підозріливо подивившись на батька, майже прокричала дівчина з ображеним виразом обличчя.

– Ні, донечко! Ти ж бачиш, що я хочу знати твою думку. Без твоєї згоди я на це ні за що не піду!

– Я повинна все добре зважити, – спантеличено мовила Інґігерд, раптово притихла й опустила плечі. І вже спокійніше додала – Не можу так одразу прийняти рішення, яке повністю змінить моє життя. Скільки в мене часу на роздуми?

– Його майже немає. За декілька днів необхідно зібрати військо, яке допоможе Ярїслейву повернути втрачений Київ. А тому я можу почекати на твою відповідь тільки до ранку. Якщо ти не вийдеш за нього заміж, ми будемо домовлятися про зовсім інші умови. І тоді

невідомо, на які поступки він погодиться.

– Але ж про все можна домовитися! Не примушуй мене йти проти усталених правил! – уперто настоювала на своєму Інгігерд.

– Доню, я розумію, що все це сталося так зненацька. Тобі потрібно спершу звикнути до думки, що ти не одружишся з Олафом. А тоді осмислити, про що я тобі говорю. Це схоже на те, як приміряти нову одяжину. Адже ж я насамперед думаю не про вигоду для себе і країни, а про твоє життя, щоб воно було безхмарним, багатим, поруч з людиною, яка завжди про тебе піклуватиметься і любитиме, – із запалом говорив Улоф, намагаючись не заглядати в ці дивні очі, які завжди апелювали до його совісті.

– Пхе... Звідки ти знаєш, що він буде мене любити? – недовіжливо запитала принцеса.

Саме про це дівчина мріяла, але її героєм завжди був Олаф.

«І тут раптом відмовитись від усього, про що так довго марила? Ха-ха! Ні! Ні за що! – У ній ріс внутрішній протест. – Чому я? Хіба не можна Астрід видати заміж за Ярослава? Я сьогодні ж повинна з нею порозмовляти і запропонувати такий варіант. Ой, ні! Не запропонувати, а відмовити її, щоб сестричка сама погодилася на це».

– Яріслейв тільки про тебе й говорив. А мій великий досвід підказує, що йому треба вірити. Ти справила на нього особливе враження.

...А в цей час у далекому Новгороді люди жертвували кошти для війська. Табір розташовувався тут-таки, на околиці. Збирали харчі для мужів, які захищатимуть край від ворожої навали. А в іншому кінці града[30 - Місто.] під проливним дощем Кривий зустрівся у невідкладній справі з чоловіком, захованим під темною шкіряною накидкою.

– Шукай, Малику, з-поміж хлопців таких бідних, які готові зробити будь-що за малу платню, – пояснював Кривий.

Його чорні очі блищали недобрим вогнем і бігали з кута в кут. Загострена сіра борода час від часу тряслася, як осиковий лист. Один бік його тіла був вищим за інший. Скрючена фігура мала жахливий вигляд порівняно з коренастим молодим чоловіком у розквіті сил та невисокого зросту. Правою рукою Кривий спирався на костур, а з-під його долоні визирала майстерно зроблена пащека зміюки.

– Та як я їх знайду? Що мені робити? Кожного питати? – якимось винувато гугнявив Малик, потираючи від переживання руки, які до того ж ще й спітніли.

– Та це вже не моя справа. Хочеш щось заробити? – Кривий свердлив його поглядом чорних, мов ніч, очей.

– Так... – якимсь непевно промовив Малик після короткої паузи.

– Тоді шукай, – настановляв Кривий.

– Та легко сказати... – На цей раз хлопець уже потирив лоба.

– Шукай незадоволених. А їх завжди багато, – давав підказки Кривий.

– Спробую... – знову непевнено промовив Малик, переступаючи з ноги на ногу.

– Подумай, чи ти справді готовий зрадити заради наживи й статків. Бо я можу собі когось іншого знайти, – погрозливо натякнув старий.

– Я ж сказав: готовий, – уже впевнено промовив Малик.

«У мене виходу іншого немає», – промайнуло в голові.

– Добре подумав? – ще раз перепитав Кривий.

– Добре...

– Бо потім не буде можливості вже відступити назад. Зрозумів?

– Зрозумів...

– Я ж тобі це по знайомству запропонував. Я тут подумав... у тебе жінка молода, може, хочеш щось краще купити, хату якусь чи що. А можливо, хочеш в люди вибитися?! – підступно крутив думками Малика старий, а в самого очі бігали від нечистого сумління. Розумів же, що може розбити молоду сім'ю, та не відставав.

– То вже скажи, що потрібно зробити, – нетерпляче мовив Малик.

– Ти спочатку людей знайди, а тоді прийдеш – то й поговоримо. Мусиш устигнути до свята бога Купала[31 - В ті часи Купала відзначалося в ніч на 24 червня за старим стилем, а з уведенням григоріанського календаря (18 березня 1918 року) збігається з церковним святом Різдва Івана Предтечі (Івана Хрестителя).].

Ідучи додому, Малик обдумував ту розмову і вже шкодував, що погодився. А що ж буде, коли Кривий накаже йому щось таке, на що він не здатний? Але, на жаль, усе вже узгоджено. Малик повинен був забезпечувати молоду сім'ю, ще й дитинка незабаром

з'явиться. Треба з чогось жити.

Скільки б не було часу до Купала, та, однак, виявилося мало, щоб підмовити багатьох людей. За два дні до свята Малик зустрівся з Кривим і сказав, що вже є п'ятнадцять. Той проігнорував це повідомлення, відвернувшись від нього з перекошеним обличчям, наче проковтнув щось кисле.

— На післязавтра, коли будуть святкувати, потрібно, щоб ти привів найманців, — без емоцій пробурмотів, щось ніби пережовуючи майже беззубим ротом.

— А що ми повинні... — почав було питати Малик.

— А вже там я скажу, — перебив його на півслові Кривий, злодійкувато озираючись по боках чорними, як дві безодні, очима.

...Хоч і введено було християнство, та люди відзначали свої колишні свята за давніми традиціями. На день бога Купала завжди приходило море люду. Це свято збирало всю молодь до купи, тому що відбувалося в літній період. У цей день і вночі можна було знайти нареченого чи наречену, а вже восени після збору врожаю й весілля відгуляти.

Дні тягнулися довгою чередою. Малик уже ніяк не міг дочекатись, коли ж нарешті дізнається, що повинен зробити. Та й хлопці напосідали, не давали спокою. А що він знав? Нічогісінько...

Розділ 9. Пророцтво Вадоми

З гідністю князя входив Ярослав до зали Улофа Шетконунга. Він знав тепер достеменно, вірив, що зорі повернуться до нього обличчям, що всі його предки допомагатимуть отримати перемогу, бо відав свою долю на цій землі.

...Колись давно, як він ще був малим, його батько, Володимир Великий, разом із матір'ю зводили грандіозний Десятинний храм. Одного разу князь узяв синів із собою, щоб вони бачили, як розбудовується і твориться держава. Їхали на конях. Зусібіч їх оточували охоронці. Володимир, високий, симпатичний, сіроокий, в дорогій одежі, їхав на молодій кобилці, кілька днів тому придбаній за великий кошт. Малий Ярославчик сидів перед мамою на рудій з білими плямами, схожими на яблука, конячці, що йшла мірною ходою, легко похитуючись і обережно ступаючи, ніби боялася розплескати воду. Мати тримала

його в своїх обіймах, час від часу гладила по голівоньці та цілувала. Вона була така гарна... Її обличчя ніби зараз перед ним... Красивішої від неї жінки Ярослав не зустрічав. Братики Борис і Гліб їхали разом з князем.

Зненацька, коли вони наближалися вже до переліска, за яким будувався храм, назустріч їм із-за повороту вигулькнув великий гурт чоловіків і жінок, одягнених різнобарвно та строкато. Він наближався зі співами й танцями. Скрипки грали так, що за душу брало.

– Мамо, хто ці люди? – запитав малий.

– Це кочове плем'я, синку. Бог кидає їх по світу, як перекотиполе.

– А що таке перекотиполе? – не змовкав Ярославчик.

– Це така трава. Коли вітер дує, вона й котиться полем з місця на місце, поки не знайде собі нового пристанку, – з усмішкою розповідала Анна.

– А що таке пристанок? – не переставав малий.

– Це те місце, синочку, де можна перебути, якщо немає власного дому.

– То вони не мають свого дому? – оглянувся хлопчик на матір. Вона зловила його погляд і знову усміхнулася.

– Ні. Вони кажуть, що їхній дім – увесь світ. – Цього разу Анна нагнулася й поцілувала малого в рожеву щічку.

– Вони так гарно співають! А на чому ці чоловіки грають?

– Це скрипки, дорогенький.

– Я хочу послухати! Може, зупинимось? – заворожено попросив Ярослав. Мати притримала коня. Та, зрештою, всі також змушені були зробити те ж саме, бо кочівники займали цілу вулицю, на ходу танцюючи і співаючи. Видовище було вражаючим. Барвистий одяг, довгі спідниці, які під час танцю розвівались на вітрі й оголяли смугляві стрункі дівочі ноги, червоні хустки і заколоті пурпурні маки в чорному волоссі справляли магічне враження. Попереду всіх ішли молоденькі хлопець і дівчина зі зв'язаними квітчастою хусткою руками.

– Це, напевно, весілля, – висловила думку мама, міцніше притуливши худеньке тільки синочка до себе, ніби оберігаючи його.

– Як цікаво, – широко розкритими очима вдивлявся в чужу радість малий хлопчик.

З-посеред усіх цих людей дуже виділявся поважний чоловік у крислатому чорному капелюсі, якого Ярославчик уже бачив у їхньому дитинці[32 - Центральна укріплена частина у містах Русі, де під час ворожого нападу ховалися жінки з дітьми, звідкіля й виникла назва. Здебільшого займав площу в кілька гектарів.], де після цього на подвір'ї з'явилися нові красиві коні. Й отакі смугляві чорноволосі чоловіки підбивали ім підкови. Тоді він уперше почув цікаве слово «коваль». Батько казав, що буде вчити і його, і братиків їзди на тих кониках. І хлопчикові не терпілося швидше почати цю науку.

Скрипаль дав знак – і всі враз замовкли.

– Яке щастя бачити на нашому шляху подорожніх! Князю, просимо тебе, поблагослови молодят, хай живуть щасливо! Одари їх добрим словом чи золотою монетою карбованою! І тебе боги хай благословляють! – зично вигукував він, зрівнявшись із кавалькадою.

Решта теж почали галайкати по-своєму.

– Хай благословенні будуть молоді й довго живуть на землі! – всміхаючись, виголосив князь, дістав із дорожньої сумки декілька монет і дав смуглявим молодят. Кочівники почали дякувати, йдучи повз них. Старі, засмаглі, як печериці на сонці, жінки підходили до кожного вершника і щось розповідали.

– Мамо, мамо! І я хочу дати монетку! Дай мені одненьку! – попросив хлопчик. Мати поклала йому в долоньку срібну монету.

– Якщо вони будуть тебе про щось питати, краще нічого не відповідай. Зрозумів? – стривожено шепнула Анна, помітивши, як одна з мандрівниць відокремилася від гурту й попростувала до них. Вона давно знала, що ці люди передбачають майбутнє, а тому побоювалася, щоб не наговорили її маленькому синочкові чогось поганого.

– Велика княгине, я мушу тобі щось сказати, – підійшовши, почала смуглява стара жінка. Пророчиця однією рукою погладила коня по морді – і він лизнув її, мов собака. Другою ж – узяла праву ручку малого Ярославчика. У ній була затиснена монетка, яку хлопчик хотів комусь дати.

– Твій син обраний Богом на землі. Вір мені... Вадома ще ніколи нікому не збрехала, – таємниче промовила вона, глянувши на Анну. У тої аж мурашки побігли по спині.

– Котрий син? Чому ти так думаєш?

– Той, що має найдобрішу душу. Покажи-но мені руку, синку, – сказала стара, розкриваючи його маленьку долоньку. Він розтулив – і звідти блиснула срібна монета. Стара продовжувала, ніби не помітивши її:

– На його ясному чолі я бачу печать Божу. Душа твоєї дитини творитиме добро межи людьми, і ти будеш щаслива мати, що народила такого сина, – сказала вона онімілій ураз Анні і далі звернулася вже до хлопчика:

– Якщо не пожалкуеш для Вадомі монетку, я скажу тобі щось дуже важливе, а вона піде в чужі землі, в невідомі світи для тебе щастя шукати.

– Візьми, мені не шкода, – щиро мовило хлоп'я і відкрило долоньку, на якій сяяло срібло.

– От щире дитя! Таким і повинен бути володар половини світу! Нахилися до мене, я погладжу тебе, – попросила вона, одночасно потягнувши його за руку.

Коли він нагнувся, стара прошепотіла йому на вушко:

– Запам'ятай мої слова на все життя. Остерігайся не так ворогів, як найближчих родичів. Твоя доля далеко звідси, за морем. Вона сама тебе знайде. Білявка з небесними очима. З нею ти правитимеш половиною світу, – і вже голосніше додала, заплющивши очі:

– Ім'я твоє буде благословенне у віках, і я щаслива, що торкаюся цієї руки. Ми ще побачимось. Не забудь Вадому!

Подивилась йому в очі, поцілувала рученятко і вклонилась. Якось непомітно зникла вона в натовпі цих дивовижних людей, які досить швидко зчезли з очей, поки одурманені вершники переповідали один одному все, що їм наговорили. Малий довго дивився їм услід, оглядаючись.

– Вадом... Вадом... – шепотіли його губки. Він був мов заворожений, раз у раз згадуючи слова кочівниці.

Мати їхала мовчазна, міцно притуляючи Ярославчика, і за всю дорогу не проронила більше жодного слова. Батько з двома синами попереду, дружинники навколо – всі були зніяковілі від почутого і збуджені кожен по-своєму. Анна знала, що ці мандрівники можуть такого наговорити, що потім і не знати, як далі жити. Але ця стара, здавалося, самим небом послана, говорила тільки добре і щось таке дивовижне. Вона й так знала, що малий, її первісток, благословенний Богом та не по літах розумний. Інші діти бавляться, а він постійно зайнятий якимись мудруваннями, спокою їй не дає із запитаннями. Як би вона хотіла, щоб Ярославчик виріс дужим, мускулистим та відважним витязем, і пророцтво старої Вадомі збулося. Хоч Анна майже не чула, про що говорила мандрівниця на вухо малому, та й запитати не наважувалась.

«Раз шепотіла, значить, щось насправді важливе. Може, мені й не слід цього знати», – розмірковувала мати.

Вони в той день побачили щось справді величне. То був грандіозний храм, де підлога викладена мармуровими плитами із візерунками з мозаїки та майоліковими плитками. Високі колони та частково й стіни витесані також із мармуру. Все виблискувало і мінялося барвами в той сонячний день. Цей храм люди вже під час будівництва називали Мармуровим. У ньому душа відчувала свою близькість до Бога, настільки величаво він виглядав. Малий Ярославчик не міг відірвати погляду від фресок на стінах, які тут же в їхній присутності малювали художники, від картин, викладених різноманітною мозаїкою. Тут були зображення його батька, матері, братів і сестер. А сьогодні майстри, посадивши маленького Ярославчика на високому стільці, нашвидкуруч малювали його обличчя, постать. Брати Борис і Гліб бігали десь недалеко, бавились в лапанки, а він тихенько сидів, удивляючись в роботу талановитих умільців. Ці люди були такі натхненні своєю працею, що усмішки не сходили з їхніх облич і очі випромінювали світло. Як заворожений, дивився малий на руки, що творили красу.

Мати була ініціатором того, щоб викликати в Київ двох відомих візантійських майстрів, хоча тут працювало чимало своїх місцевих талантів. Анна була спочатку поруч, та коли побачила, як хлопчик тихенько сидить, захоплений спогляданням, пішла разом з батьком перевіряти виконану роботу, радітися з майстрами і давати нові вказівки.

Як тільки художники його відпустили, він не бавився з братами, а попросив матір узяти його із собою, щоб роздивитися все багатство храму.

Малий Ярославчик розумів, про що майстри говорили грецькою, тому що мати була візантійкою і розмовляла завжди з ним своєю рідною мовою. Це було так цікаво. Він спостерігав за роботою творців, розпитував їх, а вони усміхалися, дивувалися, як таке мале, а вже цікавиться такими складними речами.

Потім Анна, зайнята справами, забула про синочка на якийсь час, і, коли озирнулася, аж руками сплеснула від зачудування: малий вовтузився біля купки мозаїки. Підійшовши ближче, побачила справжнісінький розмаїтий храм, який він побудував своїми рученятами. Деякі майстри також це помітили і почали підходити, оцінювати.

— Який мудрий хлопчик, просто талант! Як тебе звуть? — запитав головний майстер, котрий прийшов до матері з ескізами, розіклавши їх на широких мармурових сходових поручнях.

— Ярослав, — просто відповів малий, на що майстер простягнув йому руку.

— Головний архітектор Георгій, — назвав той своє ім'я.

— Як цікаво! А мене також назвали Георгієм!

— То ти маєш аж два імені?

– Так. Ім'я Георгій дали мені під час хрещення.

– І ти так само, як і він, переможеш великого змія і будеш дуже сильним, – з усмішкою сказав майстер, присівши коло малого і все ще тримаючи його за руку.

– Я хотів би бути схожим на нього... Ти навчиш мене отак будувати? – абсолютно серйозно запитав малий.

– Авжеж. Ти дивися і вчися. Як чогось не знаєш чи не розумієш, то питай. Домовились? – мовив майстер і по-дружньому поплескав малого по плечу.

– Добре. Я хочу побудувати багато-багато таких храмів, – якимось зовсім по-дорослому сказав малий, і Георгій навіть не засумнівався, що він це колись зробить.

Та ніхто й не помітив, коли хлопчик, залишивши свою мозаїку, підійшов і, притулившись до маминої руки, дивився з цікавістю на креслення куполів. Він дуже уважно прислухався до слів майстра Георга. А той зі знанням справи розповідав, як він буде їх будувати і які матеріали йому для цього потрібні. Малий не пропускав жодної фрази, пильно дивився на схеми і слухав, намагаючись докумекатись до всього...

А в цей час із першого поверху долинав сміх і крики двох братиків, Бориса і Гліба. Вони вже за цей час устигли позмагатися, кілька разів упасти і тепер далі бігли один за одним.

– Іди побався трохи з ними, – запропонувала йому мати, на що він із серйозним виразом обличчя відповів:

– Не можу.

– Чому?

– Не маю часу.

– А що ж ти робитимеш? – з усмішкою запитала Анна.

– У мене важливі державні справи, я мушу встигнути добудувати свій храм, – відповів малий і побіг знову до купки мозаїки.

«...Шкода, що мами немає вже на світі».

Вона була найкращою радницею, другом. Навчила багатьох премудростей. З нею він міг годинами обговорювати свої плани, починання і мрії.

«Якщо б знайти таку розумну дружину, якою була вона, щастю не було б меж».

Перед тим, як Ярослав зайшов до зали Улофа Шетконунга, ці фрагменти з його дитинства промайнули в пам'яті і склалися в одну суцільну картинку. Все в цій залі здавалося сьогодні іншим. Чи то він так довго спав, чи, можливо, тому, що вчора був вечір, а зараз сонячний погожий день, та тепер приміщення аж сяяло. Підлога була встелена килимами, стіни обтягнені шовковою тканиною темно-червоного кольору із сріблястим візерунком, а вікна аж іскрилися різними барвами. У цей погідний день тканина на стінах переливалася від найтемніших до найсвітліших кольорів, від чого створювалося враження величі. На підвищенні між двома мармуровими колонами стояло велетенське крісло, в якому сидів конунг, погладжуючи рукою довгу бороду.

– Вітаю тебе, наймудріший правителю Улофе! – увійшовши, вимовив Ярослав і нахилив голову, приклавши руку до серця.

– Вітаю і я тебе, конунг Яріслейв! – відповів Улоф, одразу піднявшись і привітавшись із ним.

Він зустрів князя приязно, з розпростертими обіймами, як давнього знайомого, відразу запросив його сісти і почав частувати. Стіл аж ломився від різноманітних наїдків. На дерев'яних підносах красувалися кальмари, запечені на шкварках, молюски та оселедець маринований, креветки й акуратно розкладені на срібних тацях шматки копченої свинини, та ще й запашна, з апетитною скоринкою гуска.

– Ти, я бачу, добре виспався, – добродушно усміхнувся Улоф.

– Майже так, як у дитинстві! Наче в себе вдома.

– Тож ми зараз поїмо й поїдемо на плац, подивимось, скільки воїнів зібралось. Спробуй-но ще свіжого пива, – сказав Улоф, наливаючи його в срібний кухоль. – Це наша Доріс приготувала.

– У-м-м-м, – тільки й спромігся сказати Ярослав, спробувавши напій, – таке добре!

Розмова лилася, наче річечка. Улоф час від часу підсував наїдки ближче до князя, щоб той міг скуштувати і те і се. Коли вони обидва встали з-за столу, то вже були майже як рідні. Зійшли вниз, посідали на коней і в супроводі дружинників рушили на плац. Місто вирувало. Торгова площа вщент була заповнена людьми і всяким товаром. Шум стояв неймовірний.

– У тебе тут вулиці мощені каменем! – сказав Ярослав до Улофа.

– Ним багата вся місцевість, тож не залишається нічого іншого, як ось таким способом дороги прокладати, – усміхнувся конунг, від чого кутики його волохатої бороди розійшлися в два боки.

– Вони тому і є такими чистими! Я дивлюся, що й будинки, збудовані з дерева, здебільшого стоять також на кам'яних підпорах, – мовив Ярослав, оглядаючи все навколо.

– У цьому й полягає їхня міцність, стійкість і надійність, та й споруджені вони високо над землею, щоб не проникав холод, – зі знанням справи пояснював Улоф.

– А ті будинки, що зведені з самого каменю, виглядають дуже велично, – захоплено сказав князь.

– Вони належать купцям, багачам, моїм державникам та й просто заможним людям...

– У моєму Новгороді таких кам'яниць також чимало, та вони з довговічного білого піскового каменю, – зауважив Ярослав.

– Я знаю, що в Гардаріці їх безліч, та й таких великих градів, як у вас, немає ніде. А моя Сигтуна не така вже й давня... – наче виправдовувався Улоф.

– Але ж вона досить велика, і скільки ж тут люду! – висловив своє захоплення князь.

Коли Ярослав потрапив сюди вперше, у нього не було можливості це все так побачити. Але вже навіть із тераси замку він міг добре оглянути місто і зрозуміти, наскільки воно прекрасне.

– Я заклав фундамент свого замку ще перед тим, як прийняти християнство, та й закликав усіх, хто перейшов до нової віри, поселитися на цих землях, – пояснював Улоф, збуджено погладжуючи свою довгу бороду.

– Чому ти так учинив?

– Я зробив так для того, щоб язичники, яких ще безліч в Упсалі, побачили, наскільки швидше і краще при християнстві розвивається місто і підвищується духовність людей. Не бажаю ворожнечі на моїй землі, – переконливо пояснював конунг.

– То скільки ж Сигтуні років? – поцікавився князь.

– Десять минуло з того часу, як ми тут живемо. Але починав я будувати разом з батьком Еріком[33 - Ерік Сегерселль, попередній конунг Швеції.] ще за двадцять років до того. Тут замок уже був завершений, коли ми сюди переїхали. Поселень існувало багато навколо, але на ось таке місто, яке зараз перед нами, витрачено майже чверть століття, –

розповідав далі Улоф Шетконунг.

– Можна стверджувати, що це справді грандіозно! Воно величезне і надійно захищене! – висловив своє захоплення Ярослав.

– Та вже ж чимало зусиль докладаємо! – з гордістю відповів конунг.

– А що означають ці камені? – запитав князь, показуючи на великі каменюки з викарбованими на них знаками.

– Це руни... Вони магічні! Їх безліч у мудреця Одина навколо житла та капища. Тому я й попросив його, щоб зачаклував своїми замовляннями охоронні камені й мені, – цікаво вів далі свою розповідь Улоф.

– Хто ж той Один?

– Цей чоловік знає все про все! І вміє творити безліч речей, недосяжних звичайній людині. Він може спілкуватись із потойбічним світом, знає про минуле і прийдешнє. У нього навчається Інгігерд! – завзято пояснював Улоф.

– Вона й справді багато всього вміє і з кожним днем дивує мене все більше й більше, – похвалив Ярослав дівчину, і погляд його загорівся при цих словах.

– Моя Інгігерд організувала за останні два роки таку охорону, якої раніше тут не було. В околицях дуже спокійно та надійно. І всі охоче служать їй, – з гордістю говорив конунг.

– О, я можу в це повірити! Вона така... – з усмішкою мовив Ярослав, уявляючи тендітну принцесу з мечем у руці та луком за спиною, якою бачив її в лісі кілька днів тому.

Розділ 10. Порятунок принцеси

Всю ніч думки, мов настирливі комахи, не давали їй заснути. Зважувала всі «за» і «проти».

«Гм, якщо я зараз не вийду заміж за Олафа Норвезького, почнеться нікому не потрібна війна. Даремно загине безліч людей. Моїх людей... Наших...» – думала Інгігерд, перевертаючись з боку на бік.

«Якщо ж не вийду заміж за Яріслейва, то більше ніколи його не побачу. Я цього хочу? Не знаю...»

Так прокрутившись без сну добру частину ночі, дівчина встала й почала ходити по кімнаті. Підійшла до дзеркала, вивчаючи своє відображення: розправила брови, погладила долонями обличчя, наблизила його аж до скла і залишилась задоволена собою. Заглянула в сині бездонні очі – і не знайшла там нічого особливого.

«Хіба я така страшна, що аж не могла б вибрати того, кого хочу? – із сумнівом подумала вона. – Того, кого підказує мені серце... Мое серце. А кого воно підказує? Олафа чи Яріслейва?» На неї недовірливо дивилась якась чужа втомлена дівчина.

– Кого ж мені обрати? Олафа? – вголос запитала вона у тієї, що знаходилась по той бік. І тут їй уявився кремезний мужлан, який по-звірячому вбиває людей заради того, щоб забрати території, які самі захотіли відійти до Швеції, а не бути у складі Норвегії. Згадала саги, котрі Олаф їй прислав, хоча навіть невідомо, чи це він писав. Ще згадався костюм, який принцеса особисто вибирала для подарунка. І оце все, що дівчина нашкребла у своїй пам'яті.

– Чи, може, все-таки Яріслейва? – Блакитні очі по той бік дивилися допитливо. І раптом обличчя прояснилось. Голова схилилася набік. Перед її поглядом постало виразне обличчя і худорлява постать... Сірі розумні очі... І симпатична ямочка на правій щоці... Одна лиш Ярославова усмішка чого вартувала! Нею він підкупив Інгігерд. Зараз принцеса дивилася на себе його очима – і все їй подобалось. Князь розклав навколо пастки, тонкі тенета, в які вона вже потрапила. Дівчина спіймала себе на тому, що милується своїм красивим тілом і усміхається, наче він зараз тут і з нею розмовляє.

«А-а-а-а, – хотілося закричати. – Допоможіть мені! Я не знаю, що робити!»

Принцеса прекрасно розуміла всю важливість сьогоднішнього рішення. Її душа металась із кута в кут і не знаходила виходу, немовби замкнута в маленькій кімнаті.

Якийсь такий цікавий сьогодні день... Усі змовилися чи що? Зранку Інгігерд порозмовляла з батьком. Той дуже наполягав, щоб вона вийшла заміж за конунга Яріслейва. Дівчина, засмучена тим, що треба переступити через свою честь, пішла до Астрід, щоб обговорити це питання. І що вона чує?

– Ти навіть не кажи, що не хочеш чи не будеш. Ти що? Та я б вважала за щастя, якби мені запропонували такого конунга. – Сестричка, виявляється, також дуже бажає бачити Інгігерд київською княгинею. Як таке може бути? Адже ж Астрід точно не розмовляла з батьком від учорашнього вечора. Тоді звідки такі однакові думки? Може, це вона щось пропустила? Коли ж усі встигли змовитись?

– А як же бути з Олафом? Ти забула, як ми з тобою мріяли про мое весілля? – здивовано запитала принцеса.

– Ні, не забула. Але хіба ж можна порівняти це весілля з київським? – збуджено жестикулюючи, майже викрикнула Астрід.

– Чому ти так вважаєш? – мовила Інгігерд, не розуміючи її.

– Та ти послухай сама себе! З якою ти пристрасстю розповідаєш мені про Ярослава, про все, що трапилось! Ти ніколи так не говорила про Олафа... – сказала Астрід, жваво жестикулюючи. Подив сестри був настільки щирим, що вона аж очі витріщала і смішно округляла їх.

– Хіба? – розчаровано запитала Інгігерд.

– Аякже! Хіба ти сама цього не помічаєш? – знову здивувалася Астрід.

– Можливо, ти маєш рацію, але я б хотіла, щоб краще... ти за нього вийшла заміж... – сказала принцеса і тут же засумнівалася в своїх словах. Сестричка глянула на неї ошелешено.

– Що з тобою, Інго? Хіба ти не розумієш, що він просив у батька твоєї руки, а не моєї?! – вибухнула раптом завжди спокійна Астрід. Здавалося, буря в склянці води набирала обертів.

– Ось і дочекалася від сестрички взаєморозуміння, – саркастично скрививши обличчя, відчеканила Інгігерд.

– Не ображайся, я ж тебе люблю, – перепрошувала Астрід, намагаючись тут же її обійняти й поцілувати в щічку. Вона завжди дуже хвилювалась, якщо на неї хтось ображався. Тут же бігла перепрошуватись і обійматись. Та принцеса одразу відсторонила сестричку.

– Найсмішніше – це те, що і мама говорить твоїми ж словами. Ви всі в один голос намовляєте мене на цей союз. – Розлючена принцеса не знаходила собі місця. Ходила взад і вперед сестриною кімнатою, взявшись у боки.

– А з мамою ти коли встигла поговорити?

– Та от якраз перед тим, як зайти до тебе. Вони з батьком намагаються мене видати заміж так далеко, що невідомо, чи ми ще коли-небудь побачимось, – у паніці промовила Інгігерд, заламуючи руки. І скривилась так, що Астрід здалось, ніби вона ось-ось заплаче.

– Вони просто хочуть, щоб ти була щаслива! І я цього бажаю! – підбігла сестричка до

принцеси й обхопила її шию руками. – Якщо ти це зробиш, я обіцяю, що приїду до тебе в гості, і, як тільки захочеш, поживу в тебе трішки.

– Справді? – полегшено зітхнула Інгігерд, притулившись до рідного худенького плечика.

– Кораблі у нас є? – спитавши, загнула мізинчик Астрід.

– Є, – не розуміючи, до чого та хилить, відповіла Інгігерд.

– Люди у нас є? – знову запитала сестричка, загнувши підмізинний пальчик.

– Є, – відповідала притихла принцеса.

– Князь багатий? – вела далі своє Астрід, загинаючи середній палець.

– Багатий, – мовила Інгігерд, і на її губах починала розцвітати усмішка.

– То чого б йому не допомогти нам побачитись? – наводила незліченні аргументи Астрід, гладячи шовковисте волосся сестри. Нарешті ці останні слова трохи заспокоїли принцесу, і вона, ще якийсь час порозмовлявши з Астрід, вибігла з кімнати, збираючись разом з Гео поїхати на плац.

І ось тепер до повного щастя вона ще й налетіла з розгону на Ярослава. Те, про що говорив цей хлопець, змусило її подивитись на нього наче зі сторони, під зовсім іншим кутом зору. Хоча внутрішній спротив ще не минув, але думки дівчини повинні були б починати схилятися все більше в бік князя. Він підкуповував своєю впевненістю...

Принцеса збігла підстрибцем униз широкими, розлогими і зручними сходами. Чомусь після розмови з Ярославом настрої піднявся до небувалої висоти. Душа співала, хоча розум протестував. Там, унизу, її вже чекав Гео. Він сидів у трапезній за столом і розмовляв з матір'ю. Тут же підбігла Ерейра, облизуючи дівчачі руки і заглядаючи в очі.

– Наша принцеса, мабуть, забула про Гео. А він тут чекає і чекає, – зустріла її усмішкою Доріс, яка саме принесла мідний піднос із коржами та медом. Вона нічого не сказала про те, що її син Гео всю ніч не спав, на дракарі[34 - Довгий вузький дерев'яний човен вікінгів. Він був легкий і симетричний, що дозволяло швидко змінювати напрямок руху.] ходив разом із братами по навколишніх поселеннях, по фіордах[35 - Фіорди – затоки між скелястими горами (скандинавське).], скликав воїв для походу. Не всіх підряд, а відданих Інгігерд. Це було непросто: він не сам їздив, а з братами й іншими хлопцями, котрі за принцесу готові хоч у вогонь, хоч у воду.

– Ой, бідненький, ха-ха-ха! Я бачу, що час не пропав даремно!

– Та я подумав, може, краще сісти і поїсти, ніж тинятися з кута в кут, тебе очікуючи, бо я тут мало не заснув, – сказав Гео і миттю встав, готовий іти разом з Інгігерд. Якийсь він був сьогодні знервований... Чи то їй здалося?

– Ти чого підскочив? – спокійнісінько звернулася до хлопця принцеса.

– Так ми ж ідемо? – чи то запитав, чи то ствердно мовив Гео.

– Зараз рушаємо, та спершу поїж, і я чогось скуштую, – сказала вона, вибрала собі один коржик і, вмокнувши його в мед, відкусила шматок. – Ням, ням, як смачно!..

Інгігерд закотила очі вгору, зображаючи, яку смакоту вона скуштовувала. Коржики якимось непомітно зникли, ще й перепав Ерейрі однеденький. Останній кусочок собака, нарешті, випросила у принцеси, вихопивши з рук. Бо ж вона сиділа, виляючи хвостом і чорно заглядаючи в рот господині. Як можна було б їй не дати? Тарілка миттю порожніла. Втамувавши спрагу, вони рушили до конюшні. Інгігерд залишила Ерейру в замку, хоч це вдалося їй нелегко. Дівчина нашвидкуруч накинула на себе шкіряну туніку, куплену цього року на кораблі, який приплив зі Сходу. Вона була зшита по боках тільки в районі пояса так, що передня та задня поли звисали окремо, не перешкоджаючи рухам, і дозволяли почувати себе досить вільно: присідати, бігати, нагинатися. Крім цього, туніка захищала від холоду, дощу, поранень – була красива та пасувала їй до лиця. Ерейра, залишившись за дверима, почала скаржити і шкребти. Та потім заспокоїлась, зрозумівши, що це нічого не дасть, особливо, коли Доріс запропонувала їй погризти кістку із залишків учорашнього вечора. Собаку не могли відпустити так далеко, бо тут на неї чекав цілий виводок із шести клубочків, подібних на Ерейру, як дві краплі води. Цуценятка при відсутності мами починали так скаржити, що у всіх вуха в'яли.

Військовий табір був недалеко, якщо до нього добиратися кінями. День був сонячний, тож вони вирушили туди людними вулицями Сигтуни, отримуючи задоволення від спілкування. Адже не так уже й часто доводилось їм останнім часом розмовляти. Сьогодні поспішати непотрібно, тому вони проїхали ще й вздовж усього базару, що простягався на велику відстань. Чого тут тільки не було! Гамір стояв неймовірний! Люди ходили туди й сюди, щось носили, завантажували, розвантажували... Хлопець з дівчиною перекинулися словами з торговцями і, задоволені собою, рушили далі.

– Я вже зранку був на плацу, прийшло багатенько народу. Хлопці тренуються, – почав Гео, коли вони вже виїхали за межі міста. Він був гарним, високим, світло-русявим хлопцем, вродою схожим на свою матір, проте набагато вищим за неї. Можна сказати, Гео був красенем. Інгігерд любила його майже так, як рідного брата.

– Я знаю, зранку розмовляла з конунгом. Ти, бідненький, не спав усю ніч, – зі співчуттям сказала дівчина.

– Для тебе ж старався, – усміхнувся хлопець.

– Гео, ти як друг скажи... – почала здалеку принцеса.

– Що ти хочеш почути? – зацікавлено подивився на неї Гео.

– Порадь, як мені поступити. Я не можу вибрати, за кого виходити заміж. Не знаю... – знервовано пожалілася дівчина.

– Ну, я б, напевно, вийшов за мужчину на твоєму місці, ха-ха. – Хлопець спробував перевести це все на жарт.

– Ха-ха-ха, – також засміялась принцеса, та раптом спохмурніла. – Не смішно насправді. Ти ж уявляєш, я Олафу вже передала подарунок.

– Ну і... – не зрозумів натяку Гео.

– І після цього відмовлюся виходити за нього заміж? Батько дав мені можливість вибрати між Олафом і Яріслейвом. Стільки сумнівів не було в мене ще ніколи, – із запалом промовила принцеса, повернувши голову до Гео. Зараз коні йшли спокійною ходою, тому вона хотіла поспілкуватись, щоб ніхто не чув, раз випала така нагода.

– Чому ти питаєш про це мене? – заглядаючи їй в очі, поцікавився хлопець. Якщо чесно, то Гео й сам був давно безнадійно закоханий у принцесу, та ця таїна повинна була такою й залишитись. Може, колись, через сто років, він їй у цьому зізнається...

– Тому що, по-перше, ти мій друг, по-друге, я тобі довіряю, по-третє, нас ніхто не підслуховує і, по-четверте, я маю вже якнайшвидше дати відповідь. За кого б ти виходив заміж на моєму місці? – раптом прямо запитала принцеса.

– Ну що я тобі можу сказати? Якось не приходилося мені вибирати, за кого виходити заміж, – з хитрою усмішкою сказав він. Інгігерд чогось подібного й очікувала, знаючи Гео. Її пробирав сміх. За якусь хвилю вони вже вдвох від душі реготали.

– Перестань, мені зараз не до жартів! – мов відрізала вона, зупиняючись.

– Ну добре, якщо серйозно, то я б краще вийшов заміж за Яріслейва. Він такий... гарний, – комічно закотивши до неба очі та мрійливо подивившись на купки хмар, що пропливали над рікою, мовив Гео. При цьому він постукував вказівним пальцем по губах. Інгігерд засміялася:

– Звідки ти знаєш? Ти ж його не бачив, – сказала вона зі смішним здивуванням і похитала головою, даючи зрозуміти, що не схвалює брехні.

– Як це не бачив? Ще й як бачив! – мовив Гео, комічно витріщивши очі.

– Не бреш! – аж вигукнула дівчина, сміючись, і дала йому стусана своїм маленьким, але міцним кулачком. Той аж спересердя сквасився й потер місце удару.

– Не брешу! Допомагав служницям наливати воду, щоб він міг помитися...

– Справді так було? – не повірила Інгігерд.

– Можна сказати, бачив його у всій красі, – змовницьки підморгнув Гео.

– Не жартуй, – пригрозила йому пальчиком принцеса.

– От ти мене питаєш, а сама що можеш сказати? Він тобі хоч трохи подобається?

– Не знаю...

– Не криви душею. Ти ж розмовляла з ним, та й кажуть люди, що він твій полонений. І ти ж його привела в замок! Тільки чесно!

– Кажу тобі чесно: він мені життя врятував, – мовила принцеса. Вони збиралися на конях переходити річку, що текла поблизу.

– Я спитав, чи він тобі подобається. От хитрунка! – усміхнувся Гео, заглядаючи їй в очі.

– Подобається? Не знаю... – відповіла Інгігерд, і собі усміхнувшись та відвівши очі вбік. Їй уже просто нікуди було діватись під пильним поглядом друга.

– Подобається, ха-ха, я ж бачу. Мені то ти можеш зізнатися. Я ж свій...

– Н-не знаю... Але я хотіла б хоч одним оком побачити ту країну, звідки прибув князь Яріслейв, – замріяно мовила принцеса.

Вони їхали, вже наближаючись кам'янистою рівнинною місцевістю до ріки. Розмовляли, сміялися, доганяли одне одного наввипередки. Їм було цікаво разом...

І тут нізвідки з'явилася хмара диких качок. Їх прилетіло так багато, що враз річка в тому місці, де знаходились Інґа і Гео, стала вщент заповненою птахами. Кінь Гео відразу сполохано відскочив праворуч, і хлопець ледве зміг утримати віжки. Найдивовижнішим було те, як птахи ось так несподівано і загадково утворили круговерт саме навколо Інгігерд. Вони все приземлялись і приземлялись. То були сірі, з коричневим пір'ячком качечки і сизі красені-селезні з коричневою грудкою і бірюзовим забарвленням голови. Коні

ставали на диби, іржали, але нічого неможливо було вдіяти, виходу не було. Простір навколо був наповнений неймовірним кряканням. У повітрі лопотіли крила і миготіли оранжеві лапки.

Це було так дивно, що Інгігерд і Гео на якусь мить забули, про що перед тим розмовляли. Вони намагалися втриматися на конях, які піднімалися на диби, гарцювали на місці і фиркали.

– Я думаю, – перекинув птахів Гео, – що ці качки хочуть тобі те ж саме сказати, що і я!

– Що?! Я тебе не чую!!!

– Вони налетіли саме в ту хвилину, коли ти говорила, що цей конунг тобі подобається! – прокричав Гео, коли шум трохи притих.

Але принцеса не чула його. Раптом перед собою вона побачила, наче хмарка піднімається з води. Намагалася зосередитись, але свідомість була мов затуманена. Вдивлялася, силлячись зрозуміти, що це таке. Аж тут з'явилися обриси якогось великого багатого міста з високими будівлями, з міцними мурами. Все в ньому манило її до себе. Ще мить – і вона піде туди...

– Інгігерд, – хтось узяв її за руку, та вона не могла ніяк відірвати погляду від марева, – Інгігерд, прокинься! З тобою все гаразд?!

– Так... – напівсонним голосом відповіла вона нарешті.

– Що з тобою коїться? – налякано запитав хлопець.

– Гео? Звідки ти тут? – раптом здивовано запитала принцеса.

– Та я й був тут, із тобою. Інгігерд, скажи нарешті, що з тобою?! – стурбовано кричав він.

– Скажи мені, ти також це бачиш? – зачаровано мовила дівчина.

– Про що ти питаєш?!

– Це місто... Тут, – показала вона на воду. Саме там, посередині, утворилося порожнє місце, не зайняте птахами, якого ще хвилю перед тим Гео не бачив. – Подивись, яке воно красиве!

З цими словами дівчина понукала коня і рушила вперед. Щось у тому місці приковувало її увагу, і вона не могла відвести погляду.

– Не йди туди! – крикнув Гео, але її кінь вже зайшов у воду. Хлопець поспішив за нею. Він помітив посередині заглиблення, навколо якого бушувала вода, і зрозумів, що тут щось не те. Кінь боявся і не хотів так швидко йти, як би хлопцю хотілося.

– Я це мушу побачити, – раптом дивно сказала Інгігерд, не оглядаючись і не відриваючи погляду від того, чого Гео не дано було углядіти, хоч як він не намагався.

І тут її кобилка почала жалібно іржати, просідаючи все нижче і нижче, то втрачаючи рівновагу, то знову її відновлюючи. Сильна течія зносила її вліво. Але принцеса ще не прийшла до тями. Марево притягувало, і вона йшла назустріч йому, нічого навколо себе не зауважуючи. Вода в ріці була глибша, ніж зазвичай. Очевидно, сьогодні приплив після кількох похмурих дощових днів. Гео зрозумів, що це вир, який зараз затягне принцесу разом з конем усередину. Він рвонувся вперед, але уявив, що і він може туди потрапити. Хлопець не входив у круг, гарцював навколо, намагаючись докричатися до Інгігерд, але все марно. Щось ніби вело її всередину виру. А качки навколо, як божевільні, крякали і лопотіли крильми. Нарешті Гео вдалося зловити вуздечку Аделі, конячки Інгігерд. Він щосили потягнув її до себе, намагаючись вирвати з виру. Та поки що йому це не вдавалося: кобилка жалібно іржала, вириваючись у паніці. Її несло навколо по колу. Напевно, вона б і вирвалась, якби була сама, але принцеса керувала нею так, що врятуватись неможливо було. Та вирва затягувала вглиб.

– Інгігерд! – кричав Гео до нестями. Йому стало страшно. А що, як він не впорається, не врятує? Що тоді? І тут, коли вода бризками полетіла в обличчя Інгігерд, та миттєво отямилась. Озирнулася, не розуміючи, що ж відбувається.

– Гео, де я?! – крикнула на повні груди.

– Ти у вирі! Тримайся! – Хлопець направив коня туди, де в цю мить перебувала принцеса. Перехилився з сідла, спробувавши схопити її за руку. Вона потягнулася до нього, ледь торкнувшись пальцями... Марно... Вир затягував невмолимо в глибину.

– Не можу! – у відчаї кричала вона. В її очах був передсмертний жак.

– Пробуй ще раз! Давай! – намагався перекричати стихію і крякання диких качок Гео. Нарешті йому вдалося вхопити за руку, він потягнув її до себе, в результаті чого дівчина висковзнула з сідла й опинилась у воді. Ще якусь мить хлопець старався втримати її, але вир був такої сили, що вирвав принцесу від нього. Він бачив, як вона борсається у воді, намагаючись виплисти проти течії. Недовго думаючи, зняв із себе сорочку і кинув їй.

– Хапайся за одяг! Швидко! Ну ж бо!

Її рука, простягнута в сторону кинутої їй сорочки, зникла під водою.

– Інгіге-е-е-ерд!!! – заволав він. Сльози розпачу потекли з очей.

– Інгіге-е-е-ерд!!! Ні-і!!!! Не йди!!!! Вернись!!!!

У цей час позаду почувся звук тіла, що падало у воду. Оглянувшись, побачив конунга Улофа з двома кіньми. Тієї ж миті голова Аделі знову опинилась біля нього. Кобилка була ще жива, ще дихала. Хлопцеві вдалося вхопити за вуздечку і з усієї сили потягнути її на себе. Раптом відчув підмогу. Це був конунг. Конячка, побачивши Улофа, ожила настільки, що за кілька секунд змогла подолати свій страх і не опиратися, коли її витягували з заглиблення. Разом їм вдалося-таки вивести Адель на нормальну течію. То була маленька перемога. Та все ж це не применшувало біль від втрати Інгігерд.

Поки вони борсалися з конячкою, то не помітили, як Ярослав витягував з ріки на берег принцесу. Він ніс її, однією рукою тримаючи за поперек, другою – попід пахви, з опущеною вниз обличчям головою, намагався витрясти з неї воду.

– Дихай, будь ласка, – шепотіли його вуста.

Ярослав не здавався. Присівши, він поклав її поперек собою на коліно і притримував рукою попід грудьми, шиєю і підборіддям. Робив усе можливе, щоб вона прийшла до тями... Прислухався... Дівчина не подавала ознак життя... Коли він перевернув її горілиць, вона була ще без свідомості.

Улоф разом з Гео спантеличено стояли і дивилися, якими зусиллями волі Ярослав намагається повернути Інгігерд до пам'яті. І, коли князь нахилився до принцеси, щоб вдихнути в неї життя, Улоф рвонувся було заперечувати, але Гео стримав його.

– Кха-кха-кха-кха, – раптом закашлялась принцеса, яку аж вивертало.

І вже, коли за якихось кілька секунд вона глибоко вдихнула і відкрила очі, конунг на радощах аж підняв руки до неба, і Гео з подивом побачив на його очах скупі чоловічі сльози. Не могло бути більшого болю, ніж втратити свою дитину, тим більше таку, як Інгігерд, для такого люблячого батька, яким він є.

– Я була там... Я це бачила... – промовила вона, звертаючись до нахиленого над нею Ярослава, отямившись.

– Де? – не зрозумів князь, знімаючи із себе куртку і сорочку та розкладаючи їх на траві.

– У твоєї країні... – ледь чутно сказала вона, не відводячи очей від його оголеного мускулистого тіла.

– Коли? – допомагаючи їй зняти туніку, спитав князь. Ярославові очі ковзнули по мокрій

сорочці на грудях принцеси... О боги! Що зараз творилося в його душі! Він відвів погляд убік, щоб не видати свого захоплення її тілом. Удав, що прискіпливо розправляє на траві її туніку, а сам намагався оволодіти собою.

– Щойно. – Широко розплющені очі довірливо дивилися на Ярослава.

– Щойно ти була на дні цієї ріки в оточенні тисячі птахів. Сьогодні сонце дуже пече. Можливо, ти перегрілася... – стурбовано сказав Ярослав, доторкнувшись до її чола.

– Ні, я була в твоїй країні... Бачила великий град, здоровенні мури, палаци, людей у вишитих білих сорочках. Це виглядало так, неначе він знаходиться десь тут.

– Було б добре, щоб ти зняла з себе сорочку і також просушила її, – мовив Ярослав.

– Тоді відверніться, будь ласка, – попросила Інгігерд, і всі трое повернулись до неї спинами.

– Доню, може, ти не виспалася і тобі привиділось? – з недовірою промовив Улоф, знімаючи з себе ще суху круглу шкіряну накидку і подаючи принцесі.

– Вона справді щось бачила, – втрутився в розмову Гео і підійшов ближче. – Її очі були неначе прив'язані до середини ріки, де знаходився вир. Ніби щось кликало її туди... Я не зміг утримати...

– У моїх володіннях дійсно люди одягають на свято вишиті різними візерунками сорочки, але це ж за тридев'ять земель звідси. Так далеко можуть бачити тільки посвячені!

– Я ще не посвячена, але проходжу науку в Одина, – викручуючи сорочку й одягаючи батькову накидку, швидко промовила Інгігерд.

– У такому випадку ти повинна розуміти, що не можна використовувати свої знання, поки ти повністю про все не довідаєшся. Треба вміти не тільки вийти з себе, а й повернутися назад! – вчив він принцесу, підійшовши до Адель і поплескуючи її по спині.

– Я це знаю, просто тут втрутилася якась сила. Постривай... Але перед тим я подумала, що хотіла б подивитись на твої володіння, – повільно відповіла вона, з другого боку підійшовши до своєї конячки і гладячи її по морді та дивлячись на Ярославові шрами, яких у нього було вдосталь.

– От бачиш, твоє бажання було, очевидно, занадто сильним, тому і неконтрольованим. Не роби цього більше, бо можна й не повернутися! Добре, що цього разу тут був я і вирвав тебе від злої сили...

– Ти знову врятував мене, – прошепотіла Інгігерд, не усвідомлюючи, що секунду назад прийняла незворотне рішення. Його рука знічев'я торкнулася її долоні, яка в цю мить погладжувала шию скакуна. Дівчина не ворухнулася, тільки підняла свої ясні очі на Ярослава. Князь усміхався, і ямочка на правій щоці приманювала її погляд.

Сонце палало високо в небі, і одяг за декілька хвиль уже був майже сухим. Одягнувшись, вони осідлали коней і рушили дрібною рисою до плацу: Інгігерд з Гео попереду, а конунг із князем – позаду. Принцеса раз у раз підганяла свою Адель, щоб швидше опинитися там, куди вона так прагнула потрапити від самого ранку. І ніхто з них не заперімітив дивну істоту, яка, немов гриб, зрослася з одним із карячкуватих дерев на березі ріки. Її одяг був такого ж кольору, як і зелений мох, що покривав тут усе навкруги. Клапті тваринячих шкур звисали врізнобій навколо її ніг, узутих у дивовижні постоли, зроблені з таких же шкур. Руками це створіння перебирало волоски у своїй сивій бороді, сплетеній у три довгі косички. Зелений ковпак на голові схиляв свій хвостик над лівим вухом. Хитрі очі дивилися із задоволенням на чотирьох людей, які рухалися зараз у бік плацу над рікою...

– Хе-хе-хе, – тільки й спромоглося воно промовити сміючись, потираючи руки і аж підстрибнувши від задоволення...

Розділ 11. Військовий табір

Уже здалеку можна було побачити молодих хлопців, яких тренували бувалі в боях вої. Всі вони, як на підбір, довговолосі, носили бороди, які ніколи не стригли, бо це вважалося ганебним. Тільки зрадникам і тим, хто тікав з поля бою, обпалювали волосся, бо не були гідними його носити. Одягнені так, щоб рука, в якій тримали меч, залишалась вільною, оголеною.

Одних вчили в цей час володіти зброєю, інші вправлялися в рукопашному бою, та, як тільки з'явилася принцеса разом з Гео, всі, неначе по команді, встали і вигукнули:

– Слава нашій принцесі!

– Слава моїм найкращим воїнам! – весело відізначалась Інгігерд.

Вони під'їхали до війська, де керував тренуваннями Регнвальд, її улюблений кузен. З дитинства вони бігали завжди разом. Дівчина вважала його найкращим другом, він ділився з нею найсокровеннішими думками.

Кузен – високий красень з блакитними очима і чорнявим кучерявим волоссям, зв'язаним у

хвіст. Усі його рухи впевнені, мова – чітка і зрозуміла. Голос хлопця настільки гучний, що чути було всім, а на плацу – не менше тисячі воїв.

Побачивши кузину, Регнвальд приклав праву руку до грудей і вклонився до пояса. Це означало, що він усім серцем відданий принцесі. Дівчина під'їхала до нього і подала правицю. Хлопець, не випускаючи руки, допоміг їй зіскочити з коня, обійняв і губами доторкнувся до щоки.

Вони неголосно розмовляли, йдучи до кінця табору, де стояв намет, навколо якого готувалася їжа на розкладених вогнищах. Смачно пахло смаженим м'ясом, вареною у великих казанах ухою і в'яленою рибою, якої за день рибалки наловили вже таку кількість, що можна було не тільки нагодувати сьогодні хлопців, а й частину закоптити для далекої подорожі. Адже ж приготуватись до походу потрібно як слід. На щастя, ріка під боком та й у лісі багато дичини.

Поки Гео розмовляв з хлопцями і щось їм пояснював, принцеса присіла біля вогнища, взяла обстругану гілку, поворошила вугілля, і воно озвалося шипінням. Кузен стояв поруч.

– Ти собі не уявляєш, Регі, як я хотіла б поїхати з вами! Мені вас так бракуватиме!.. Що я робитиму тут сама?! – з непідробним сумом сказала вона.

– Ну що ти, дівчинко? Є тисячі справ, які ти повинна зробити. Твій батько організовує цей похід для тебе, – мовив до неї Регнвальд.

– Ти вважаєш це правильним? – запитала тихенько.

– Все, що робить твій батько, є завжди правильним. Хіба у тебе виникли якісь сумніви? – пронизливо дивлячись їй у вічі, запитав кузен і присів поруч.

– Вони розвіялись, як дим від вітру. Якщо я сьогодні зранку ще сумнівалася, чи виходити заміж за Ярослава, то зараз із абсолютною впевненістю можу сказати, що тепер уже нічого не знаю. Що я маю робити? Як робити? І взагалі, у мене голова крутиться від тисяч запитань, – з погано прихованим сарказмом мовила дівчина.

– Чому? – звернувся до неї Регнвальд.

– Я його бачу тільки другий день, а цей князь уже двічі врятував мені життя, – сказала, оглядаючись і шукаючи поглядом героя своєї розповіді.

– Як так сталося? – поцікавився кузен.

– Того першого дня, коли я поверталася від Одина, він порубав на шматки велетенського змія, який, мабуть, міг би мене цілу проковтнути!

– О боги! Жах який! Краще б ти мені цього не розповідала. От тому-то і люди зникають, – не на жарт розхвилювався кузен.

– Вірогідно, що так, – погодилась із ним принцеса.

– Ну, то він тепер твій захисник, – усміхнувся Регнвальд.

– Виходить, що так... – погодилась дівчина. – А сьогодні врятував мене з виру, що утворився в ріці!

– А туди тебе як занесло?! Не вірю своїм вухам! Так багато всього з тобою трапилось! А я нічого не знав, – сказав кузен, схопився за голову обома руками і похитав нею.

– Вода після дощів піднялась так високо! Я й не думала, що там може бути глибоко! Бездиханну, він повернув мене в цей світ! Душа моя в той час була дуже далеко звідси... – загадково мовила Інгігерд.

– Де? – занепокоєно спитав Регнвальд.

– Між життям та смертю, – сумно сказала принцеса.

– Сестричко, не лякай мене! Я собі ніколи не пробачу, що не був поруч з тобою в таку жахливу мить, – з острахом сказав Регнвальд.

– Я ж і не лякаю. Це правда! У мене було видіння! Колись розповім тобі. Не сьогодні. Гео не зміг мене врятувати, і я тепер розумію, чому, – тихо, по-змовницьки, майже прошепотіла Інгігерд.

– Чому ж? – аж розширив очі від здивування кузен.

– Бо це було завданням моєї долі. Його виконав Ярослав, і я йому вже майже вірю, – впевнено прошепотіла дівчина.

– То радій тепер життю! А ми здобудемо перемогу. Не сумнівайся! – усміхнувшись, сказав кузен.

– Я й не сумніваюсь. І все ж, я сумуватиму за тобою, за Гео, за всіма... – щиро зізналась дівчина.

– Ми також. Зате ти зможеш насолодитися часом з Астрід, та й твоя наука ще не закінчена. Коли ти знову пойдеш до Одина? – перевів кузен розмову на іншу тему.

– Наступного тижня, – усміхнулась Інгігерд, зрозумівши, куди він хилить. Вона встала і пошукала очима Ярослава.

– От бачиш! У тебе зовсім не буде часу для того, щоб плакати за нами, – сказав Регнвальд, піднімаючись слідом за принцесою та обнімаючи її по-братськи.

...Коли до табору під'їхали конунг з князем, жваво розмовляючи, там кипіла робота. Інгігерд ніде не було видно, хоч як Ярослав не заглядав. Усі були зайняті, але миттєво випрямились і гукнули, піднімаючи свою зброю:

– Слава конунгу!

– Доброго дня моїм найкращим воям! – виголосив Улоф. Підняв руку вгору, повернувши її долонею до людей, і закликав до уваги. – Через кілька днів кожен, хто матиме бажання, вирушить в похід по славу, де зможе показати всю свою доблесть і вміння. Тому готуйтеся так, щоб залишитись живими і здобути перемогу. Я радий представити вам свого друга, київського князя Ярослава, з яким підете на ратні подвиги і доведете, що ви справжні вікінги. Хто захоче, залишиться в Київській Русі і далі служити, хто ні – повернеться назад...

При цих словах Ярослав вихопив свій меч і високо підняв його над головою. Лезо блиснуло на сонці, неначе вогонь.

– По славу! – гукнув щосили. На його обличчі блукала владна усмішка людини, яка знає собі ціну.

– По славу! – натхненно повторили вої цей рух, їхні обличчя ожили, очі заискрились, серця забились в унісон. Рядами пробіг жвавий шумок. Усі з цікавістю розглядали Ярослава, бо він суттєво відрізнявся від усіх тутешніх. Ні бороди, ні довгого волосся – ніщо не вказувало на його причетність до відважних вікінгів. Обличчя було гладенько поголене, а над верхньою губою красувалися вуса. Голова також побрита, лиш посередині залишено клапоть довгого волосся, що, зв'язане у хвіст, звисало до лівого вуха, на якому блистіло золоте кільце. Цей чоловік здався їм цікавим, наче був пришельцем з іншого світу. За таким варто йти. О, як вони всі рвалися десь у похід, подалі від батьків і сусідів. Удома хлопці не знаходили собі місця. Кожен тут змалечку вже мав усю необхідну зброю. Лодії, дракари і кораблі – ось основне добро тутешніх жителів. Це були засоби пересування, на яких вони долали морями відстань від фіорду до фіорду.

– Зараз продовжуйте тренуватися, а через годину всіх херсирів[36 - Головнокомандувач армією чи певним родом військ (скандинавське).], яких обере Регнвальд, я прошу зібратись тут, – голосно сказав Улоф Шетконунг. Він разом із князем рушив далі у супроводі Регнвальда, який розповідав володарю, що встиг уже від вчорашнього вечора зробити. До плацу під'їжджали і підходили все нові воїни, що мали наготові мечі, сокири,

луки і ножі. Без них вони, як без рук. Адже давно відомо, і Ярослав це знав, що вікінги постійно носять при собі зброю, яка годує їх, дає достаток, приносить перемоги і піднімає до вершин слави. У Швеції зі старих часів ще заведено, що батьківське добро і маєток отримує старший син, а решта дітей повинні здобувати своєю хоробрістю всі блага земні самостійно. І тільки від мужності і стійкості залежить їхня доля. І хоча ці закони здаються жорстокими, та самих вікінгів такими не назвеш. Ярослав знав багатьох, які служили у нього та ще й у князя Володимира Великого. Кожен з них – прекрасний сім'янин, люблячий чоловік і чудовий батько.

Князь із конунгом, нарешті, майже зрівнялися з юрбою юнаків, що обступили когось посередині плацу. Ярослав ніяк не міг зрозуміти, хто це там. Під'їхавши ближче, вони почули знайомий дзвінкий голос, який звучав переконливо і владно, а всі навколо змушені були виконувати те, що їм пояснювали. Виявляється, це була Інгігерд. Було видно підняті вгору луки з натягнутими тятивами і стріли, направлені в сторону птаха, що кружляв над ними. Принцеса намагалася навчити, як правильно прицілюватись, щоб влучити. Потім дівчина і Гео осідлали коней і пустили своїх вірних вскач. Швидко ідучи, хлопець вихопив лук і вистрелив угору так, що засвистіло над головами. А за мить стріла, випущена з лука Інгігерд, пронизала його стрілу рівно посередині. Всі ахнули. Та не встигли вони пролетіти й половини шляху до землі, як у них влучила ще одна стріла принцеси, цього разу утворивши трикутник. Хлопці з цікавістю спостерігали. Та це був тільки початок. Дівчина неслась по колу на коні, як вільний вітер, і вражала всіх своєю майстерністю. То вона стала в стременах і випрямилась, на льоту збивши птаха, в якого кілька хвилин тому прицілювались. То, ступивши ногами на сідло, стала на весь зріст, тримаючись лише за віжки, і, раптом присівши, лягла поперек коня та зникла під його животом, тільки ноги маякнули в повітрі. Над табором стояв неймовірний шум і свист. Підбадьорливі крики було чути з усіх боків. Уже ніхто нічого не робив, усі погляди прикуті до принцеси. Гео на своєму коні нісся майже поруч, щоб підстрахувати Інгігерд. Зненацька, коли ніхто такого й не очікував, хлопець нагнувся, вхопив дівчину за руку – і за мить вона опинилася за його спиною, встала на рівні ноги, та за хвилину знову перестрибнула на свого коня. Коли принцеса обернулась, усі вітали її криками і піднятими вгору луками та мечами. Не відставав від інших і Ярослав. Вона ж радісно усміхалася, відчуючи себе героїнею сьогоднішнього дня. Дивилася на воїв, краєм ока помічаючи увагу князя та вдаючи, що не побачила цього. Адже все це вона витворяла, щоб показати саме йому, на що здатна, та полонити серце й душу... Інгігерд мріяла, що, коли вийде за цього хлопця заміж (хоч це ще під великим питанням), він не дивитиметься на інших дівчат, якими б гарними ті не були. Своім воям вона й не мусила цього показувати, ті аж ой як добре знали, на що здатна Інгігерд. Часто разом з ними ходила в походи під керівництвом батька. Вони одні одним із уст в уста передавали новини про незвичайні подвиги принцеси. Дівчина всім еством відчувала увагу князя. Та й усе дійство влаштувала саме для нього. Така вже жіноча натура...

Ярослав із захопленням спостерігав за Інгігерд, відкривав для себе її знову й знову. Від сьогоднішнього дня принцеса була для князя мало не богинею, яка спустилася з неба в

лісову гущу, щоб полонити його. Очі ловили кожен рух тіла дівчини, кожен вигин. Яка вона прудка!.. Яка граціозна, наче лань у стрімкому польоті над зеленими полянами!.. Швидка, мов птах... Прекрасна, як квітка, виплекана добрими материнськими руками...

Улоф бачив, що доня показує свою майстерність марно. Усміхався собі в бороду, поглядаючи на Яріслейва. Зрозумілим для нього було й те, що вона йому завтра зранку відповість. Конунг міг зараз, як оракул, усе передбачити. Батьківське серце відчувало, що на світ народжується нове кохання... Його паростки ще маленькі, але вже з самого початку такі міцні та прекрасні...

Потім, надвечір, коли всі зібрались біля багаття, принцеса сиділа просто на купці пахучого сіна, наскладаного на землі, і змазувала свій блискучий лук темно-червоного кольору, любовно проводячи пальцями по його гладеньких вигинах. Князь мимоволі залюбувався нею і не міг відвести погляду від її рук. Які вони ніжні! Хотів би він, щоб дівчина гладила так його, а не шматок дерева, що вмілими руками перетворився на чудовий лук. Ярославові в цю мить так захотілося бути на його місці, аж очі примружив...

— Ти так любиш його... — задумано сказав. Підійшов і присів біля Інгігерд, скориставшись тим, що навколо майже нікого не було. Всі зібрались набагато далі звідси. Принцеса навмисно вибрала затишок.

— Кого? — не зрозуміла дівчина.

— Я оце мав на увазі, — показав на лук Ярослав.

— А-а-а... — невизначено протягнула вона. — Чим більше я його люблю, тим краще стріляю, бо він наче відчуває і відплачує мені взаємністю.

— Твоя правда! У світі все взаємопов'язано, — усміхнувся князь.

— Так... — чомусь задумливо відповіла Інгігерд.

На якусь мить запала мовчанка. Вітер колихав віття дерев і кущів, скуповджував біляве волосся принцеси, піднімав і опускав краї її шкіряної накидки, сильніше роздмухував вогнище. Інколи здавалось, що ось-ось воно затухне, та в наступну мить ставало ще яскравішим і багатшим. Заворожено дивились вони обое на метушливе жовтогаряче полум'я, думаючи кожен про своє. І вже наче не існувало навкруги нікого. Були тільки він, вона і вогонь, що розжарив навколо себе великі камені, від яких струменіло тепло. Біля нього було так затишно...

— Якщо ти когось кохаєш, він відплачує тобі любов'ю, інколи в стократ сильнішою, ніж твоя, — мовив із такою пристрасстю, що аж сам здивувався. Може, не треба було? Хтозна, як Інгігерд сприйме це. Відчує, що саме хотів сказати чи ні? Сьогодні Ярослав побачив, що

дівчина така ж імпульсивна й енергійна, як і він.

– Таку велику любов треба завоювати, – з прихованим підтекстом відповіла принцеса, усміхаючись і не наважуючись дивитися у сірі князеві очі.

– А деколи хтось кохає когось на відстані, навіть не знаючи цієї людини, але не звертає уваги на того, хто поруч, і, можливо, кохає тебе набагато сильніше, – також пішов у наступ Ярослав.

– Звідки ж можна знати, як виміряти любов? – задержувато відбивалася дівчина.

– Її потрібно не вимірювати, а відчувати, – майже пошепки відповів князь, сподіваючись на те, що дівчина змінить своє ставлення до нього.

– Де?

– Ось тут, – приклав до серця руку князь. – Вона, як повітря, без якого ти не можеш дихати, наче знаходишся під водою.

– І як перевірити? – запитала принцеса, прищурено посміхаючись.

– Не доведеться довго чекати... Як тільки людина, яку ти любиш, зникне з твого поля зору, ти почнеш задихатися, – проникливо глянувши в бездонні блакитні озерця, стиха промовив князь.

Вона не витримала цього погляду, бо щось таке дивне було в ньому, наче вказувало на те, що розмова ця дуже важлива для Ярослава. Опустила очі вниз. Задумалась...

– Зараз така мить, коли можу тобі сказати все, що відчуваю. Нам ніхто зараз не заважає. Я думаю, що ти мене не сприймаєш серйозно, – продовжував він, дивлячись на вогонь.

– Та чому ж? Досить навіть серйозно! – вирішила прийти на допомогу дівчина, розуміючи в душі, що князь говорить правду. Дійсно, вона все ще дивиться на нього, як на один із варіантів вибору. І хоч Ярослав уже не був незнайомцем з далекої дороги, але все ж таки ще не став невід'ємною частиною її майбутнього.

– Я розумію: ти чекала на іншого принца, а тут несподівано з'явився я зі своєю любов'ю. У мене занадто мало часу, щоб розповісти тобі, що я тону в твоїх очах. Я задихаюся в очікуванні розлуки, мені бракує повітря вже зараз, хоч я ще тут і кораблі мої в гавані, – тихо, щоб ніхто не почув, але пристрасно говорив Ярослав.

– Щось мені підказує, що це... правда, – чуйно сказала Інгігерд. Вона раптом зрозуміла, що відчуває майже те саме. – Але знаєш, це все відбувається занадто швидко. Я не була

готова до такого розвитку подій.

– Не уявляю собі, як поїду без тебе. Якби не майбутня битва, забрав би з собою. Зараз і назавжди. Ніколи в житті не залишив би тут. Повір мені... – Ярослав говорив настільки серйозно, що Інгігерд мимоволі пройнялась якимсь незрозуміло трепетним почуттям до нього.

Вимовивши ці слова, князь глянув на принцесу. Іскорки від полум'я відображалися в її бездонних очах, наче в дзеркалі. Яка ж вона прекрасна!.. Як хотілося б зараз притулити її до серця і не відпускати вже ніколи... Щоб одне дихання на двох...

Перед нею відкрилась істина. А хіба це не те, чого вона, власне, хотіла в житті? Інгігерд і Ярослав дивились у вічі, вперше з часу знайомства розуміючи одне одного до кінця. Тих кількох важливих слів виявилось достатньо, щоб, нарешті, дівчина зрозуміла, що насправді саме ця людина повинна бути найважливішою в її майбутньому.

Коли поверталися назад до Сигтуни, здалеку було видно велике місто, у центрі якого знаходився велетенський замок. Аж тепер Ярослав побачив усю його красу. Їхав і здалеку любувався ним... Вибудований зі світлого каменю, довжелезний і високий, він з боків був обрамлений двома круглими вежами, що вінчалися вгорі блискучими куполами. В стінах зяяло безліч чорних бійниць. Замок налічував чотири поверхи з високими красивими вікнами і просторими терасами. Підвищення, на якому він стояв, з усіх сторін омивала вода. До нього можна було добратися лише по підйомному мосту.

Закінчувався спекотий літній день... Наступав вечір, але надворі було світло майже так, як удень. Гамірне життя повільно затихало... Вони їхали безлюдними вулицями, тільки де-не-де зустрічалися перехожі та їхала сторожа. Навіть птахи поступово замовкали, шукаючи затишного місця.

Прибувши додому і наслухавшись веселих розмов і жартів у трапезній, де Улоф Шетконунг і Ярослав запекло грали у шахи, Інгігерд непомітно вислизнула звідти і побігла у свою простору високу кімнату, що вабила великими вікнами і красивими стінами, оббитими шовковою тканиною. Як тільки Улоф переніс столицю з Упсали в Сигтуну і вони перебрались до нового замку, її мати, Естрід Ободритська замовила у майстра шахи – дивовижні, красиво вирізьблені дерев'яні фігурки, з-поміж яких особливо вирізнялися дві – короля і королеви. Вони були чудово розмальовані, і їхні голови прикрашали золоті корони. Кожного разу, коли у трапезній чи в залі збиралась велика кількість людей, королева плескала в долоні, наказуючи принести шахи – і тут починалося дійство. Взагалі, Естрід любила розкіш і облаштовувала навколо себе все так, щоб будь-хто, потрапляючи сюди, розумів, що це багата країна, і вона в ній головна персона. Але якою б вражаючою не здавалася зараз гра на дошці, поділеній на білі і чорні квадрати, Інгігерд не могла всидіти на місці.

Дівчина сказала своїй сестричці Астрід, що йде спати, а опинившись посеред кімнати наодинці, прикипіла очима до дзеркала. О, світ здавався їй значно цікавішим по той бік скла. Там стояла красива білява дівчина з блакитними очима і дивилася на неї... Там було інше життя і, можливо, краще. Тепер виглядало, що білявка сама себе не розуміла.

Повільно підійшла ближче... Придивлялася в напівтемряві до синіх очей. Примружилась. Усміхнулася... Рожеві уста відкрили білі зубки. Ямочки на обох щоках прикували до себе погляд.

— Хм, тепер я розумію, чому всі так несамовитіють від цієї усмішки... — сказала сама собі і, не відводячи очей, поправила біляве шовковисте волосся. Задумливо заглянула собі у вічі. Дівчина по той бік, осяяна світлом білої ночі і золотавого місяця, виглядала загадково. Вся вона, мов із шовку ткани, була легка і граціозна. Обличчя наче променилося. Повільно віддаляючись, зняла шкіряну накидку. Розв'язала шнурочок сорочки. Розтягнула її навколо шиї... Ненароком випустила один бік — і та сповзла з лівої руки. Її погляд сковзнув по округлому плечу. Першим поривом було прикрити його, але Інгігерд зупинилася і провела кінчиками пальців по ньому, немов по шовку. Цей рух відізвався морозом на шкірі. Другою рукою принцеса потягнула за шнурочок — і перед її поглядом відкрилось друге оголене плече. Обняла талію, оглядаючи себе з різних боків. Прекрасне і, здавалось би, чуже тіло. Хто вона, ця дивна незнайомка у дзеркалі? Широкі рукави вільно звисали набагато нижче пояса, закінчуючись пухнастими китичками. В уяві дівчина вже бачила Ярослава, що знімає з неї цей одяг. Сорочка ненароком зовсім сповзла вниз, оголивши її тіло аж до п'ят. Усе, що дівчина зараз споглядала, подобалось їй. Ніби й бачила себе такою раніше, та не звертала уваги. Її тіло дотепер нічим наче і не відрізнялось від таких самих хлопчачих. Таке ж коструbate, з гострими кутами. Та сьогодні дівчина помітила щось нове. Округлості, що відображалися у дзеркалі, приваблювали зір. Вона довго милувалася собою, поверталася зі сторони в сторону, крутилася в різні боки. І зараз, увечері, завдяки білим ночам, було видно так добре, як удень. Задоволена собою, стрибнула на ложе. Та сьогодні їй не спалося... Згадувала все, що відбувалося з самого ранку та й узагалі з часу зустрічі з князем: як він на неї дивився, як подавав руку, як стиснув пальчики, як притулив до себе. І сірі очі не давали їй спокою...

Розділ 12. Непросте рішення

Там, де закінчується небосхил і починається море, де тисячі хмар ніби купаються у воді, де повнощокій місяць набуває вигляду величезного обличчя і йде в гості до сонця, яке виринає з глибин моря, скупавшись у ньому вночі — десь там живе князь, що називає себе київським, у країні світанкового сонця... У Гардаріці[37 - Стародавня скандинавська назва Київської Русі з великою мережею міст і фортець.]...

Коли зранку вони відправлялися всією кавалькадою до лісу на полювання, місто ще спало. Але на вулицях уже з'являлися перші мешканці. Князь їхав якийсь час поруч із принцесою, й Інгігерд запитала Ярослава, звідки той прибув, де знаходиться його земля. Він показав у той бік, де саме в цю мить сходило сонце. Перші яскраві промені прорізували напівтемряву. У час білих ночей було так світло, наче в похмурий день. Як дивно... Дівчина ще ніколи так далеко, за море, не від'їжджала, але чомусь сьогодні для неї ця відстань здавалася такою маленькою.

Учора ввечері Інгігерд розмовляла з Регнвальдом, і він пообіцяв їй докласти всіх зусиль, щоб вої були добре підготовлені. До табору йшли і йшли люди, готові взяти участь у цьому поході.

Хтось зголошувався, бо треба було здобувати багатства для своєї сім'ї, а хтось учинив так, бо був зайвим тягарем для своїх ближніх, тому й вирішив іти шукати долі за морем. Деякі просто не мислили свого життя без битви, без можливості пролити чужу кров. Були й ті, які йшли в цей похід заради того, щоб знайти собі в Гардаріці дівчину і з часом осісти там. Адже ж слов'янські дівчата – гарненькі, кров з молоком. У Швеції вибір невеликий: останнім часом чомусь більше хлопців народжується, то й не кожен може знайти собі пару на рідній землі. Тому й воюють, бо треба ж кудись свою силу молоду дівати.

Сьогодні важливий день у житті Інгігерд: вона повинна повідомити батькові про своє остаточне рішення. Вночі їй зовсім не спалося, тож дівчина все добре обмірковувала, зважила всі «за» і «проти», тисячі разів поверталася думками до подій, що трапилися з нею останнім часом.

Зранку Інгігерд устала, одяглася, побігла вниз, привітала всіх бадьорою усмішкою, нагодувала Ерейру, подивилась до цуциків, які з кожним днем ставали міцнішими і цікавішими. Погравшись із ними та надивившись, як собака їх годувала та вилизувала, дівчина піднялась і пішла у свою кімнату. Ерейра тут же схопилась і побігла за нею. Цуценята, які в той час смотали молочко, так і повідпадали та покотились на кам'яну підлогу, наче пухнасті м'ячики.

– Ти куди? – запитала її принцеса.

– Та куди? За тобою ж, – відповіла за Ерейру Доріс.

– То ти така погана мама? – засміялась Інгігерд і нахилилась, обійнявши голову собаки обома руками і заглядаючи в ці добрі очі.

– Та ні, мама вона якраз найкраща. Але ж тебе любить без пам'яті. Та й цуценята висмоктують з неї всі соки. То хай іде, не забороняй. Я пригляну за малими, не хвилюйся, – погладила Ерейру Доріс.

– Ну то ходімо ж, відпочинь собі трохи, – сказала Інгігерд, відчинивши перед собакою двері.

Прийшла у кімнату і майже пів години розглядала себе в дзеркалі. Ерейра весь цей час, бачачи неспокій своєї господині, то піднімала голову, то знову опускала на підлогу і продовжувала так лежати. Вставала, підходила, виляючи хвостом в надії, що її помітять. Та зауваживши, що Інгігерд сьогодні надто зайнята, знову лягала на своє місце і спостерігала за дівчиною, не ворущачись. Принцеса поводила себе так, як на полюванні, де була зосереджена саме на тому, що потрібно підстрелити або зловити. Вона не помічала нічого іншого навкруги. Але зараз їй важко було зробити той перший крок до нового життя. Чи то пак – останній від минулого. Крок до дверей... Вона то підходила до них, простягала руку, а тоді в нерішучості відступала до середини кімнати, то починала ходити з кутка в куток, то раптом присідала і починала гладити Ерейру, задумливо кудись дивлячись. Собака, відчувши увагу до себе, починала бити по підлозі хвостом, прищурювала вуха, даючи себе пестити. Ерейра готова була в будь-яку мить піднятися і бігти за принцесою, але та ніяк не наважувалась прийняти остаточне рішення.

Надворі світало. Інгігерд чула, що замок не спав, прокидався до нового дня. Біля дверей її кімнати хтось пройшов, наче зупинився, постояв і пішов. Вона тихенько визирнула. Це була мати, яка й оглянулася на звук.

– Донечко, добре, що ти вже не спиш, – промовила, заходячи і зачиняючи за собою двері.

– Та я вже давно прокинулась. Усе думаю, – сказала принцеса, обіймаючи матір.

– Я прийшла поговорити. Батько попросив мене, бо повинен знати твою відповідь, – притуливши дівчину до себе і ніжно погладжуючи шовковисте волосся, промовила та.

– А сам він не має часу зі мною поговорити? – підняла голову з її плеча Інгігерд, саркастично звернувшись до матері.

– Уже лаштується до полювання.

– От хитрун! Він повинен був сам прийти, а не тебе просити! – нервово жестикулюючи, вигукнула принцеса.

– Чому? – взявши доньчине обличчя в долоні, промовила мати.

– Хоч ти й моя мама і я тебе люблю, та не ти мене поставила перед цим важким вибором, – вирвавшись із рідних обіймів, сказала, немов відрубала, дівчина.

– Він просто намагається зробити так, щоб ти не боялася висловити своє рішення. Воно

повинне бути не батьковим, бо від нього залежатиме твоя доля, – виправдовувала Естрід вчинок Улофа, підійшла до дочки, спробувавши її обняти.

– Я не могла спати, тож добре все обдумала... – знову притулившись до матиного плеча, мовила принцеса.

– І-і-і... – Рука конунгової дружини запитально зупинилась.

– Я вирішила зробити так, як батько радить, – відповіла Інгігерд, довірливо глянувши на матір.

– Думаю, що ти ніколи про це не пожалкуеш, – міцно притуливши її до себе, промовила Естрід.

– Але в мене є умова, – ледь усміхнулась дівчина.

– Яка саме? – спитала Естрід, ніжно погладивши любу серцю дитину. Вона дуже добре розуміла свою дочку і також, як і батько, бажала їй щастя.

– Спершу я хочу, щоб він знову став київським князем, і тільки тоді ми укладемо цей союз! Адже ж це є союз?

– Ну, напевно, якоюсь мірою так, – відповіла мати, піднявши догори брови, ніби сумніваючись, чи так воно, чи ні.

– Крім цього, я хочу, щоб Яріслейву не повідомляли, що це я дала згоду. Він не повинен нічого знати.

І ось тепер, коли князь їхав збоку і розмовляв із нею впівголоса, Інгігерд зрозуміла, що рішення, прийняте вночі, абсолютно правильне.

...Ще у дворі замку, коли дівчина вийшла, щоб осідлати свою Адель, Ярослав уже був там, чекав. Заговорив знічев'я, дивлячись у вічі, підсадив її на коня. Гео стояв неподалік, але не втручався у розмову. Йому і кортіло підійти, та хлопець зауважив, що між цими двома відбувається щось інтригуюче. Його зацікавила не просто розмова, а якась особлива стихія, що захопила обох. Вони не помічали вже нічого і нікого, хоч навколо них усі якраз готувалися виїжджати з воріт замку. Але на них ніхто й уваги не звернув. Навіть Улоф, який проїжджав повз них, і той лише на якусь коротеньку мить оглянувся та потішив своє батьківське око бажаною картинкою. О, як він цього прагнув! Як хотів цього союзу! Скільки можливостей відкривалося б тоді перед його країною, не кажучи вже про те, що для своєї дочки саме такого мужа він і бажав!

Ярослав підсаджував Інгігерд, тримаючи коня за віжки. Його рука наче мимохіть погладила її плече, а друга довше, ніж необхідно було, затрималась на нозі дівчини. Розмову, що точилась ці кілька хвилин між ними, не чув ніхто, та все ж деякі вуха нашорошили. Всім було цікаво. Навіть Доріс, яка вийшла ніби провести їх, підійшла ближче з надією, що їй вдасться хоч щось зрозуміти. Вона розмовляла в цей час зі своїм сином Гео, та увага насправді була прикута до парочки. Але на цей раз Доріс була розчарована. Єдине, що вона помітила, це те, як обое не зводять одне з одного очей та усміхаються щиро. Не сховалося від неї й те, де знаходились у цю мить князеві руки. Ну, що ж, і так непогано, вже хоч щось стає зрозумілим. Собаки, яких брали на полювання, метушились і гавкали. Тож як не прислухайся, нічого не почуєш...

Тільки Ерейра відчула вже давно, від самого початку побачивши, що її щастю щось загрожує. Ні, ні в якому разі не можна сказати, що собака Ярослава не сприйняла. Навпаки, вона і запах його відразу впізнала якийсь такий до болю рідний. Але ось зараз, саме в цю мить, він забирав увагу її господині на себе, а це собаці ой як не сподобалось. Кілька разів попереджально гавкнувши, Ерейра вхопила князя за холошу вище коліна і почала відтягувати його від коня. Він спочатку не зрозумів, що діється, але розсміявся, та так, що всі навколо оглянулися. Собака дружелюбно гарчала та шарпала холошу в різні боки. Краєм ока все поглядала, як реагує дівчина. Інгігерд їй пригрозила усміхаючись, щоб не рухала князя. Він нагнувся, поплескав Ерейру по шиї, а та почала підстрибувати і жартома хапати його за руку. Всі охочі спостерігали, зауваживши для себе, що, якщо вже й Ерейра признала Ярослава, то принцеса, напевно ж, тим паче.

Але насправді все було зовсім не так. Дівчина грала роль, відому тільки їй одній. А розмова була така:

— Доброго ранку, моя принцесо! — промовив Ярослав, ідучи назустріч дівчині та мимохідь оцінюючи її вигляд.

— Доброго ранку! — вийшовши у двір замку та махнувши всім рукою, голосно привіталася Інгігерд.

— Як спалося синьоокій лісовій красуні? — підійшовши ближче і супроводжуючи її, продовжував князь.

— Як пташці на гілці, — зітхнувши, відповіла принцеса. — Чи може конунг Яріслейв допомогти мені сісти на коня?

— Залюбки! — сказав він та подав їй руку.

— Дякую! — чемно відповіла дівчина, довірившись йому.

– Дикі звірі не давали спокою? – запитав тихо Ярослав, допомагаючи їй.

– Вони, власне, спали! А от дивні думки мучили мене всю ніч, – відповіла дівчина, і в ту мить, коли піднімалась на коня, наблизилася своє обличчя до князевого.

Кінець ознайомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=65330002&from=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

notes

Сноски

1

1015 рік від Різдва Христового. (Тут і далі прим. авт.).

2

6523 роки перед описаними подіями був сотворений мир у зоряному храмі, мир між усіма народами, що населяли тоді Землю та інші планети.

3

Плоскодонні кораблі.

4

Зараз Балтійське.

5

Славія, колишні землі слов'ян-помор'ян на півночі сучасної Німеччини від ріки Ельби аж до ріки Одри. Така назва згадувалась ще до 13 століття.

6

Племена західних слов'ян, що жили обабіч ріки Одри.

7

Місто.

8

Майбутній король Польщі (з династії П'ястів). Коронований у 1025 році.

9

1018 рік за новим літочисленням.

10

У ті часи рік називався «літом» і починався з весни.

11

1015 рік від Різдва Христового.

12

У скандинавських країнах король.

13

Плем'я західних слов'ян, що проживали обабіч ріки Одри.

14

Ободритський союз західнослов'янських племен.

15

Плем'я укрів, або укрівів, населяло територію, що зветься сьогодні Украненлянд (північна Німеччина).

16

Це скандинавське ім'я Володимира Великого.

17

Страви.

18

Червенські городи: Волинь над річкою Західний Буг, Городло, Угровеськ, Сутійськ, Стовп'я та ін. Року 1018 Святополк віддав Червенські городи польському князю Болеславу I Хороброму за перемогу у війні з Ярославом.

19

Землі сьогоднішніх Ладogi і Санкт-Петербурга.

20

Давньоскандинавські урядові збори, які складалися з вільних чоловіків країни (на кшталт віче). Тінги зазвичай мали не лише законодавчі повноваження, але й обирали вождів або конунгів.

21

Зараз Мекленбурзька, (Мекленбург – місто в Німеччині, раніше слов'янський Ререк, Велеград, місто Велеса).

22

Нині німецький острів Рюген, півострів Віттов. Острів Рюген дуже фрагментований і має у своєму складі багато мисів, кіс і півостровів.

23

Жрець, який пророкував майбутнє від імені божества.

24

Попередня столиця Швеції.

25

Князівна Гунхільда П'яст із Західної Померанії (сьогодні територія Німеччини між Мекленбургом (колись Велеград) і Бранденбургом (колись Бранібор).

26

Переможний.

27

Південна Швеція.

28

Вендландія – колишні слов'янські території, а тепер частина Німеччини.

29

У скандинавських міфах ельфи – істоти з надприродними здібностями, що живуть недалеко від світу людей і люблять ночами водити хороводи навколо дерев.

30

Місто.

31

В ті часи Купала відзначалося в ніч на 24 червня за старим стилем, а з уведенням григоріанського календаря (18 березня 1918 року) збігається з церковним святом Різдва Івана Предтечі (Івана Хрестителя).

32

Центральна укріплена частина у містах Русі, де під час ворожого нападу ховалися жінки з дітьми, звідкіля й виникла назва. Здебільшого займав площу в кілька гектарів.

33

Ерік Сегерселль, попередній конунг Швеції.

34

Довгий вузький дерев'яний човен вікінгів. Він був легкий і симетричний, що дозволяло швидко змінювати напрямок руху.

35

Фіорди – затоки між скелястими горами (скандинавське).

36

Головнокомандувач армією чи певним родом військ (скандинавське).

37

Стародавня скандинавська назва Київської Русі з великою мережею міст і фортець.